

**UCHWAŁA NR XLIII/430/17
RADY MIEJSKIEJ W KLUCZBORKU**

z dnia 21 grudnia 2017 r.

**w sprawie zatwierdzenia Planu Pracy na rok 2018 oraz Programów Działalności Środowiskowego
Dому Samopomocy w Kluczborku z filią w Kuniowie**

Na podstawie Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2017 r. poz. 1875 z późn. zm.), w związku z § 4 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2010 r. w sprawie środowiskowych domów samopomocy (Dz. U. Nr 238,poz.1586 z późn.zm.) po uzgodnieniu z Wojewodą Opolskim, Rada Miejska uchwala co następuje:

§ 1. Zatwierdza się Plan Pracy Środowiskowego Domu Samopomocy w Kluczborku z Filią w Kuniowie na rok 2018 stanowiący załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Zatwierdza się Programy Działalności Środowiskowego Domu Samopomocy w Kluczborku z Filią w Kuniowie stanowiące załącznik nr 2 do niniejszej uchwały.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Kluczborka.

§ 4. Uchwała wchodzi z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Kluczborku

Janusz Kędzia

Plan Pracy Środowiskowego Domu Samopomocy w Kluczborku Z Filią w Kuniowie na rok 2018

L.p.	Nazwa zadania	Adresaci zadania	Formy realizacji zadania	Metody, techniki, narzędzia wykorzystywane przy realizacji zadania	Termin realizacji zadania	Opis spodziewanych efektów	Osoby odpowiedzialne za realizację zadania
------	---------------	------------------	--------------------------	--	---------------------------	----------------------------	--

FUNKCJONOWANIE W CODZIENNYM ŻYCIU

1.	Trening funkcjonowania w codziennym życiu - trening kulinarny	Uczestnicy ŚDS – zgodnie z ustaleniami zespołu wspierająco – aktywizującego i indywidualnym planem wspierająco – aktywizującym danego uczestnika.	Trening praktyczny	Wykonywanie zadania według instruktażu słownego terapeuty oraz demonstrowania czynności.	Codziennie treningi przez cały rok.	Uczestnicy potrafią samodzielnie lub w asyście terapeuty przygotować posiłki oraz piec ciasta. Czytać ze zrozumieniem przepisy kulinarne, nalewać płyny, wybierać właściwe produkty do określonego posiłku, układać jadłospis, dobierać i obsługiwać sprzęt AGD, wybierać właściwe sztućce i posługiwać się nimi, zmywać i wycierać naczynia. Uczestnicy potrafią przygotowywać przetwory na zimę. Znają sposoby prawidłowego przechowywania żywności (przetworzonej i surowej). Uczestnicy kultywują tradycje świąteczne poprzez przygotowanie śniadania wielkanocnego (samodzielne przygotowanie potraw i pieczenie ciast) oraz wieczery wigilijnej(samodzielne przygotowanie potraw).	Terapeuta odpowiedzialny za prowadzenie zajęć na pracowni kulinarnej.
2.	Trening funkcjonowania w codziennym życiu - trening prania	Uczestnicy ŚDS – zgodnie z ustaleniami zespołu wspierająco – aktywizującego i indywidualnym planem wspierająco – aktywizującym danego uczestnika.	Trening praktyczny	Wykonywanie zadania według instruktażu słownego terapeuty oraz demonstrowania czynności.	Raz w tygodniu, przez cały rok.	Uczestnicy potrafią samodzielnie lub w asyście terapeuty prac ręcznie i obsłużyć pralkę automatyczną zgodnie z instrukcją pralki. Prawidłowo dobrać kolory, tkaniny i temperaturę wody, wieszac pranie na suszarce oraz układać po wyschnięciu. Poprzez udział w treningach uczestnicy odczuwają potrzebę wdrażania nabytych umiejętności w życie codzienne.	Terapeuta odpowiedzialny za prowadzenie treningu prania.
3.	Trening funkcjonowania w codziennym życiu - trening prasowania	Uczestnicy ŚDS – zgodnie z ustaleniami zespołu wspierająco – aktywizującego i indywidualnym planem wspierająco – aktywizującym danego uczestnika.	Trening praktyczny	Wykonywanie zadania według instruktażu słownego terapeuty oraz demonstrowania czynności.	Raz w tygodniu, przez cały rok.	Uczestnicy potrafią samodzielnie/ w asyście terapeuty prasować proste lub skomplikowane rzeczy, poskładać odzież po wyprasowaniu, przygotować stanowisko pracy oraz posprzątać po zakończonym treningu, stosować wyuczone czynności w życiu codziennym, potrafią skupić uwagę na wykonanej czynności. Przestrzegają zasad bezpieczeństwa podczas treningu.	Terapeuta odpowiedzialny za prowadzenie treningu prasowania.

4.	Trening funkcjonowania w codziennym życiu - Treningi samoobsługi: samodzielnego jedzenia, mycia rąk, ubierania się, zgłaszania i załatwiania potrzeb fizjologicznych;	Uczestnicy ŚDS – zgodnie z ustaleniami zespołu wspierająco – aktywizującego i indywidualnym planem wspierająco – aktywizującym danego uczestnika.	Trening praktyczny	Wykonywanie zadania według instruktażu słownego terapeuty oraz demonstrowania czynności.	Codziennie treningi przez cały rok.	Uczestnicy potrafią samodzielnie lub przy pomocy terapeuty spożywać posiłki, posługują się łyżką, widelcem. Uczestnicy potrafią samodzielnie lub w asyście terapeuty ubierać wierzchnie ubranie (zakładać kurtkę, buty). Uczestnicy potrafią samodzielnie lub z pomocą terapeuty/opiekuna załatwiać potrzeby fizjologiczne. Zgłaszają potrzeby fizjologiczne. Uczestnicy potrafią samodzielnie lub w asyście terapeuty myć ręce.	Wszyscy terapeuci/ opiekunowie
5.	Trening funkcjonowania w codziennym życiu – trening budżetowy	Uczestnicy ŚDS – zgodnie z ustaleniami zespołu wspierająco – aktywizującego i indywidualnym planem wspierająco – aktywizującym danego uczestnika.	Trening praktyczny i teoretyczny	Wykonywanie zadania według instruktażu słownego terapeuty oraz demonstrowania czynności. Praca na materiałach pomocniczych.	Raz w tygodniu, przez cały rok.	Uczestnicy potrafią samodzielnie lub w asyście terapeuty rozpoznawać nominały pieniężne, rodzaje sklepów, dokonywać zakupów, prawidłowo gospodarować własnym budżetem z uwzględnieniem opłat stałych, planować wydatki.	Pracownik socjalny.
6.	Trening funkcjonowania w codziennym życiu – trening gospodarczo-techniczny	Uczestnicy ŚDS – zgodnie z ustaleniami zespołu wspierająco – aktywizującego i indywidualnym planem wspierająco – aktywizującym danego uczestnika.	Trening praktyczny: sprzątania, dbania o rośliny, techniczny	Wykonywanie zadania według instruktażu słownego terapeuty oraz demonstrowania czynności.	Codziennie treningi przez cały rok wg harmonogramu , oraz w zależności od potrzeb	Uczestnicy potrafią samodzielnie lub w asyście terapeuty dbać o porządek w pomieszczeniach ŚDS i wokół, zimą – odśnieżać. Poprzez udział w treningach uczestnicy odczuwają potrzebę wdrażania nabytych umiejętności w życie codzienne w domu. Znają obsługę podstawowych narzędzi np. wiertarka, młotek, śrubokręt . Uczestnicy potrafią samodzielnie lub w asyście terapeuty dbać o rośliny domowe, krzewy , drzewa w ogródku, sadzić i przesadzać kwiaty. Widzą potrzebę dbania o zielen, pielienia, podlewania, zasilania itp. Uczestnicy potrafią samodzielnie lub w asyście terapeuty obsługiwać i konserwować narzędzia ogrodnicze (m.in.kosiarke)	Wszyscy terapeuci
7.	Trening funkcjonowania w codziennym życiu – trening higieniczny - teoretyczny praktyczny	Uczestnicy ŚDS – zgodnie z ustaleniami zespołu wspierająco – aktywizującego i indywidualnym planem wspierająco – aktywizującym danego uczestnika.	Trening teoretyczny Trening praktyczny	Pogadanki indywidualne i grupowe Wykonywanie zadania według instruktażu słownego terapeuty oraz zademonstrowanie określonych czynności	Codziennie treningi przez cały rok.	Uczestnicy potrafią dbać o higienę całego ciała, potrafią wykonać toaletę całego ciała, pamiętają o konieczności mycia rąk przed posiłkiem oraz po korzystaniu z toalety. Stosują wyuczone czynności w życiu codziennym. Uczestnicy potrafią dostosować ubiór do aktualnej pory roku. Uczestnicy nabywają umiejętności podstawowego wizażu stosowanego w życiu codziennym i na specjalne okazje(fryzura, delikatny makijaż, dbanie o paznokcie).	Terapeuta odpowiedzialny za prowadzenie treningu higienicznego – Asystent uczestnika-trening praktyczny
8.	Trening funkcjonowania w codziennym życiu - trening przyszywania guzików i reperacji odzieży	Uczestnicy ŚDS – zgodnie z ustaleniami zespołu wspierająco – aktywizującego i indywidualnym planem wspierająco –	Trening praktyczny	Wykonywanie zadania według instruktażu słownego terapeuty oraz demonstrowania czynności.	Raz w tygodniu, przez cały rok.	Uczestnicy potrafią samodzielnie lub w asyście terapeuty przyszywać guziki z dwoma lub czterema dziurkami, na jednej nóżce oraz zszyć rozdarty materiał różnymi ściegami. Wyuczone czynności wprowadzają w życie.	Terapeuta odpowiedzialny za prowadzenie treningu przyszywania guzików

		aktywizującym danego uczestnika.						i reperacji odzieży.
--	--	----------------------------------	--	--	--	--	--	----------------------

KOMUNIKACJA, UMIEJĘTNOŚCI INTERPERSONALNE I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW

9.	Komunikacja Treningi umiejętności interpersonalnych i rozwiązywania problemów.	Uczestnicy ŚDS – zgodnie z ustaleniami zespołu wspierająco – aktywizującego i indywidualnym planem wspierająco – aktywizującym danego uczestnika.	Zebrania społeczności. Psychoterapia indywidualna. Zajęcia z elementami socjoterapii.	Indywidualne rozmowy i ćwiczenia. Rozmowy terapeutyczne, wspierające. Ukierunkowana rozmowa, oparta na dobrym przykładzie w grupie. Dyskusje. Wymiana poglądów. Pogadanki.	Praca ciągła przez cały rok	Uczestnicy potrafią nawiązywać kontakt z otoczeniem. Uczestnicy potrafią poprawnie określić czas, dni tygodnia, miesiące, pory roku. Uczestnicy są wspierani i otrzymują wskazówki jak rozwiązywać problemy, z którym się borykają. Wzmacniane są pozytywne zachowania. Uczestnicy analizują własne cechy które sprzyjają osiągnięciu sukcesu, analizują własne zachowania. Uczestnicy doskonalą umiejętności wyrażania emocji, radzenia sobie z negatywnymi emocjami i zachowaniami trudnymi. Uczestnicy uczą się zachowań asertywnych. Uczestnicy uczą się przestrzegania norm społecznych. Używają form grzecznościowych. Rozpoznają komunikaty niewerbalne, wyrażają swoje potrzeby i emocje za pomocą gestów, mimiki i „mowy ciała”. Uczestnicy uczą się prowadzenia rozmów telefonicznych.	Zespół wspierająco - aktywizacyjny
----	---	---	---	---	-----------------------------	--	------------------------------------

TRENINGI UMIEJĘTNOŚCI SPĘDZANIA CZASU WOLNEGO

10.	Trening umiejętności spędzania czasu wolnego:	Uczestnicy ŚDS – zgodnie z ustaleniami zespołu wspierająco – aktywizującego i indywidualnym planem wspierająco – aktywizującym danego uczestnika	Zajęcia teatralne	Zajęcia grupowe	Zgodnie z planem miesięcznym	Uczestnicy rozwijają zainteresowania literaturą, sztuką. Uczestnicy potrafią wyrażać uczucia, emocje, identyfikować się z postacią odgrywaną i opanowują na pamięć swoje role. Przygotowują wspólnie z terapeutą ciekawe rozwiązania dekoracyjne i nie mają barier przed publicznym występowaniem.	Terapeuci
			Zajęcia muzyczne: śpiew,	Zajęcia grupowe	Zgodnie z planem miesięcznym	Uczestnicy rozwijają zainteresowania muzyką popularną. Potrafią śpiewać piosenki biesiadne, kolędy, polskie przeboje.	Terapeuci
			Gry stolikowe	Zajęcia grupowe	codziennie	Uczestnicy relaksują się i wypoczywają czynnie intelektualnie. Poznają zasady różnorodnych gier stolikowych. Samodzielnie podejmują decyzję dotyczące wyboru ulubionej gry. Potrafią współpracować w grupie.	Terapeuci

			Choreoterapia/ Radosna Kinezylogia/ muzykoterapia	Zajęcia grupowe	Zgodnie z planem miesięcznym	Uczestnicy dbają o sprawność psychofizyczną, potrafią okazywać i wyrażać emocje poprzez ruch. Relaksują się.	Terapeuci
			Biblioterapia	Zajęcia grupowe	Zgodnie z planem miesięcznym	Uczestnicy słuchają bądź czytają książki. Potrafią analizować bajki i teksty terapeutyczne. Samodzielnie sięgają po czasopisma, korzystają z biblioteki.	Terapeuci
			Zajęcia muzyczne: gra na instrumentach	Zajęcia grupowe	Zgodnie z planem miesięcznym	Uczestnicy rozwijają zainteresowania muzyczne. Nabywają umiejętności gry na instrumentach perkusyjnych.	Terapeuci
			Zajęcia z Internetem	Zajęcia grupowe	Codziennie	Uczestnicy potrafią wyszukiwać informacje z Internetu. Utrzymują kontakty ze znajomymi przez Internet. Uczestnicy uczą się korzystania z komunikatorów : ,skype, e-mail,. Korzystają z portali społecznościowych.	Terapeuci
			Zajęcia edukacyjne	Zajęcia grupowe	Zgodnie z planem miesięcznym	Uczestnicy dostrzegają, obserwują i rozumieją zjawiska procesów przyrodniczych zachodzących w środowisku lokalnym, regionalnym i globalnym. Rozwijają zainteresowania szeroko rozumianą przestrzenią geograficzną (własnym regionem, terytorium Polski, Europy i świata). Uczestnicy rozwijają zainteresowania z zakresu sfery społecznej i kulturowej (wyjścia w środowisko, spotkania z przedstawicielami instytucji państwowych).	Terapeuci
			Silwoterapia	Zajęcia grupowe	Zgodnie z planem miesięcznym	Uczestnicy dzięki przebywaniu na świeżym powietrzu, obcowaniu z naturą doznają pozytywnych przeżyć. Poprawia się ich samopoczucie, nastrój, wzrastają siły witalne, aktywizują się. Niwelowane są niepożądane zachowania(apatia, nadmierne pobudzenie).Doświadczają relaksu, wyciszenia i odprężenia. Uczestnicy uwrażliwiają się na piękno otaczającej nas przyrody.	Terapeuci
			Zajęcia relaksacyjne	Zajęcia grupowe lub indywidualne	Zgodnie z planem miesięcznym	Uczestnicy potrafią odreagować napięcia psychofizyczne oraz pozbyć się nadmiaru energii i agresji poprzez relaksację.	Terapeuci

TERAPIA ZAJĘCIOWA

11.	Prowadzenie terapii zajęciowej w pracowni krawieckiej i rękodzieła artystycznego	Uczestnicy ŚDS – zgodnie z ustaleniami zespołu wspierająco – aktywizującego i indywidualnym planem wspierająco – aktywizującym danego uczestnika.	Terapia zajęciowa	Metody nauczania praktycznego: rozwijanie umiejętności, pokaz, ćwiczenie, instruktaż,	Terapia zajęciowa odbywa się przez cały rok zgodnie z planem pracy	Uczestnicy potrafią wyszywać ścięciem krzyżykowym na kanwie, wykonywać robótki na drutach i na szydełku. Kształtują umiejętności w zakresie cięcia materiału i szycia oraz na maszynie. Uczestnicy wykonują zminiaturyzowane stroje ludowe z naszego regionu, szyte i haftowane ręcznie. Wyróżniają się one dokładnością i odwzorowaniem etnograficznym.	Terapeuta odpowiedzialny za prowadzenie zajęć na pracowni.
12.	Prowadzenie terapii zajęciowej w pracowni plastycznej	Uczestnicy ŚDS – zgodnie z ustaleniami zespołu wspierająco – aktywizującego i indywidualnym planem wspierająco – aktywizującym danego uczestnika.	Terapia zajęciowa	Metody nauczania praktycznego: rozwijanie umiejętności, pokaz, ćwiczenie, instruktaż, inscenizacja	Terapia zajęciowa odbywa się przez cały rok zgodnie z planem pracy	Uczestnicy potrafią wykonywać samodzielnie lub przy asyście terapeuty prace plastyczne różnymi technikami. Samodzielnie lub w asyście terapeuty posługują się nożyczkami. Wykonują ozdoby z kolorowego papieru, bibuły, rolety. Potrafią malować, rysować, tworzyć kompozycje plastyczne wykorzystując dary natury. Uczestnicy przy użyciu różnorodnych mas plastycznych oraz pomocy dydaktycznych i edukacyjnych doskonalią małą motorykę oraz usprawniają koordynację wzrokowo- ruchową.	Terapeuta odpowiedzialny za prowadzenie zajęć w pracowni.
13.	Prowadzenie terapii zajęciowej w pracowni plastyczno-rzemieślniczej	Uczestnicy ŚDS – zgodnie z ustaleniami zespołu wspierająco – aktywizującego i indywidualnym planem wspierająco – aktywizującym danego uczestnika.	Terapia zajęciowa	Metody nauczania praktycznego: rozwijanie umiejętności, pokaz, ćwiczenie, instruktaż, inscenizacja	Terapia zajęciowa odbywa się przez cały rok zgodnie z planem pracy	Uczestnicy potrafią kolorować kredkami i malować farbami z wyobraźni dzięki czemu znają podstawowe kolory. Uczestnicy potrafią wykonywać kompozycje z bibuły i ścinek rolety. Samodzielnie lub w asyście terapeuty wykonują ozdoby z filcu i masy solnej. Uczestnicy przy użyciu różnorodnych mas plastycznych oraz pomocy dydaktycznych i edukacyjnych doskonalią małą motorykę oraz usprawniają koordynację wzrokowo- ruchową.	Terapeuta odpowiedzialny za prowadzenie zajęć w pracowni.
14.	Prowadzenie terapii zajęciowej w pracowni ceramiczno- stolarskiej.	Uczestnicy ŚDS – zgodnie z ustaleniami zespołu wspierająco – aktywizującego i indywidualnym planem wspierająco – aktywizującym danego uczestnika	Terapia zajęciowa	Metody nauczania praktycznego: rozwijanie umiejętności, pokaz, ćwiczenie, instruktaż, inscenizacja	Terapia zajęciowa odbywa się przez cały rok zgodnie z planem pracy	Uczestnicy potrafią lepić z gliny proste formy np. miseczki, doniczki oraz pracować na kole garncarskim. Szklwią również wcześniej wypalone rzeczy z gliny. Potrafią wykonać odlewy gipsowe i z gliny. Zdobią ceramikę farbami akrylowymi. Potrafią wykonywać proste figurki z drewna.	Terapeuta odpowiedzialny za prowadzenie zajęć w pracowni.
15.	Prowadzenie terapii zajęciowej w dwóch pracowniach artystycznych pn. „Cztery pory roku”	Uczestnicy ŚDS – zgodnie z ustaleniami zespołu wspierająco – aktywizującego i indywidualnym planem wspierająco – aktywizującym danego uczestnika	Terapia zajęciowa	Metody nauczania praktycznego: rozwijanie umiejętności, pokaz, ćwiczenie, instruktaż, inscenizacja	Terapia zajęciowa odbywa się przez cały rok zgodnie z planem pracy	Uczestnicy potrafią wykorzystywać „dary natury” tj. szyszki, kora z drzewa, mech, gałązki z drzew, siano tworząc z nich kompozycje. Wykonują ozdoby z recyklingu (szkło, papier). Podczas terapii wykorzystywane są różne techniki tj. decupage, embosinq, powertex, quling, pergamano. Uczestnicy potrafią posługiwać się prostymi narzędziami stolarskimi, ciąć deski i płyty oraz różnego rodzaju artykuły dekoracyjne z drewna. Poznają podstawowe zasady obróbki drewna.	Terapeuta odpowiedzialny za prowadzenie zajęć na pracowni.

16.	Prowadzenie terapii zajęciowej w pracowni małej poligrafii	Uczestnicy ŚDS – zgodnie z ustaleniami zespołu wspierająco – aktywizującego i indywidualnym planem wspierająco – aktywizującym danego uczestnika.	Terapia zajęciowa	Metody nauczania praktycznego: rozwijanie umiejętności, pokaz, ćwiczenie, instruktaż,	Terapia zajęciowa odbywa się przez cały rok zgodnie z planem pracy	Uczestnicy uczą się i poznają elementy pracy małej poligrafii poprzez obsługę urządzenia wielofunkcyjnego(drukarka, skaner, kopiarka), bindownicy, laminarki, obcinarki, prasy do kubków, prasy do tkanin. Wykonują zaproszenia na imprezy okolicznościowe, identyfikatory, wizytówki, foldery, karty okolicznościowe, nadruki na kubkach i tkaninach. Uczestnicy wspólnie redagują kwartalnik „ŚDS News”.	Terapeuta odpowiedzialny za prowadzenie zajęć na pracowni.
17.	Prowadzenie terapii zajęciowej w pracowni komputerowej	Uczestnicy ŚDS – zgodnie z ustaleniami zespołu wspierająco – aktywizującego i indywidualnym planem wspierająco – aktywizującym danego uczestnika.	Terapia zajęciowa	Metody nauczania praktycznego: rozwijanie umiejętności, pokaz, ćwiczenie, instruktaż,	Terapia zajęciowa odbywa się przez cały rok zgodnie z planem pracy	Uczestnicy znają podstawową obsługę komputera, potrafią wyszukiwać informację w Internecie. Uczestnicy znają obsługę kserokopiarki, drukarki, skanera i urządzenia laminującego.	Terapeuta odpowiedzialny za prowadzenie zajęć na pracowni.
18	Prowadzenie terapii zajęciowej w pracowni artystycznej „Złota Jesień”	Uczestnicy ŚDS – zgodnie z ustaleniami zespołu wspierająco – aktywizującego i indywidualnym planem wspierająco – aktywizującym danego uczestnika.	Terapia zajęciowa	Metody nauczania praktycznego: rozwijanie umiejętności, pokaz, ćwiczenie, instruktaż,	Terapia zajęciowa odbywa się przez cały rok zgodnie z planem pracy	Uczestnicy podtrzymują aktywność i sprawność poprzez wykonywanie robótek ręcznych, różnorodnych prac rękodzielniczych, wyrobów z ciasta . Podtrzymują umiejętności samoobsługi, usprawniają koordynację wzrokowo – ruchową, doskonałą percepcję wzrokową, słuchową, węchową oraz dotykową. Poprzez podejmowanie działań, stymulują procesy wyobraźni i twórczego działania. Podtrzymują umiejętności związane z życiem codziennym.	Terapeuta odpowiedzialny za prowadzenie zajęć na pracowni.

19.	Edukacja zdrowotna	Uczestnicy ŚDS – zgodnie z ustaleniami zespołu wspierająco – aktywizującego i indywidualnym planem wspierająco – aktywizującym danego uczestnika	Spotkania grupowe, spotkania indywidualne Spotkania z personelem medycznym	Pogadanki, rozmowy indywidualne, rozmowy w grupie, konsultacje	Przez cały rok	Uczestnik potrafi zadbać o swoje zdrowie, dba o siebie w przypadku zachorowania na choroby sezonowe, rozumie potrzebę przeprowadzania badań profilaktycznych. Rozpoznaje sygnały i objawy niepokojące płynące z somy i psyche. Systematycznie korzysta i pilnuje terminów wizyt w PZP, badań diagnostycznych. Wie jak zażywać leki, zna dawkowanie i skutki uboczne. Uczestnicy potrafią informować w przypadku pogorszenia stanu zdrowia, znają zasady pierwszej pomocy- poznają sposoby postępowania w sytuacjach zagrażających życiu i zdrowiu. Uczestnik ma zapewnioną pomoc i wsparcie w dostępie do niezbędnych świadczeń zdrowotnych.	Zespół aktywizująco-wspierający
-----	--------------------	--	---	--	----------------	--	---------------------------------

PORADNICTWO PSYCHOLOGICZNE

20.	Poradnictwo psychologiczne	Uczestnicy ŚDS – zgodnie z ustaleniami zespołu wspierająco – aktywizującego i indywidualnym planem wspierająco – aktywizującym danego uczestnika.	Spotkania indywidualne Spotkania indywidualne lub grupowe	Rozmowy, badania psychologiczne, opinie psychologiczne Trening metapoznawczy	Przez cały rok w zależności od potrzeb. Przez cały rok.	Uczestnicy otrzymują pełną diagnozę psychologiczną, opinię psychologiczną celem przedstawienia w ZUS, Komisji ds. Orzeczeń o Niepełnosprawności, Sądu. Uczestnicy otrzymują diagnozę funkcjonalną czyli ocenę możliwości rozwojowych oraz potrzeb emocjonalno-społecznych, opartą na testach psychologicznych, wywiadzie, rozmowie kierowanej i obserwacji klinicznej. Uczestnicy otrzymują wsparcie psychologiczne. W sytuacjach kryzysowych również w domu uczestnika . Uczestnicy nabywają wglądu w chorobę poprzez uświadomienie, omówienie i rozpoznawanie zachowań towarzyszących zaburzeniom psychotycznym bądź w przypadku zaburzeń depresyjnych uczestnicy nabywają umiejętność rozpoznawania i modyfikowania automatycznych oraz nieświadomych wzorców myślenia.	Psycholog
-----	----------------------------	---	--	---	--	---	-----------

TERAPIA RUCHOWA

21.	Kinezyterapia	Uczestnicy ŚDS – zgodnie z ustaleniami zespołu wspierająco – aktywizującego i indywidualnym planem wspierająco – aktywizującym danego uczestnika	Praca indywidualna z każdym uczestnikiem. Praca zespołowa	Metoda z elementami PNF. Narzędzia wykorzystywane przy realizacji zadania: materace, piłki, UGUL, rowerki stacjonarne, stepper, koń fitness, rotor elektryczny, drabinki gimnastyczne, ciężarki, lustra, poduszki sensoryczne, tablica do ćwiczeń manualnych, platforma wibracyjna, krzyżak, piłeczki motoryczne, taśmy teraband.	W zależności od potrzeb przez cały rok	Uczestnicy osiągają podstawowe cechy motoryczne poprzez zastosowanie w zależności od potrzeb ćwiczeń biernych, czynno-biernych. Zostaje podniesiona kondycja fizyczna. Poprzez ruch uczestnicy mają świadomość własnego ciała. Potrafią wskazać odpowiednie części własnego ciała. Zwiększyli siłę mięśniową poprzez ćwiczenia na przyrządach. Potrafią oszczędnie korzystać z narządu ruchu. Potrafią koordynować ruchy ciała. Potrafią przyjmować prawidłową postawę ciała. Potrafią współdziałać w grupie oraz prawidłowo zachowywać się podczas gry zespołowej i zajęć ruchowych.	Fizjoterapeuci
22.	Zabiegi fizykoterapeutyczne	Uczestnicy ŚDS – zgodnie z ustaleniami zespołu wspierająco – aktywizującego i indywidualnym planem wspierająco – aktywizującym danego uczestnika	Praca indywidualna z każdym uczestnikiem.	Narzędzia wykorzystywane do realizacji zadania: ultradźwięki, lampa sollux, lampa biopton, lampa Lambda, pole magnetyczne, laser, FROZER.	W zależności od potrzeb przez cały rok	Poprzez zabiegi fizykoterapeutyczne uczestnicy osiągnęli: lepsze ukrwienie danej okolicy ciała poddawanej zabiegowi, zmniejszyły się dolegliwości bólowe, poprawiła się trofika, nastąpiła poprawa metabolizmu danej okolicy ciała i rozluźnienie tkanek.	Fizjoterapeuci
23.	Masaże	Uczestnicy ŚDS – zgodnie z ustaleniami zespołu wspierająco – aktywizującego i indywidualnym planem wspierająco – aktywizującym danego uczestnika	Praca indywidualna z każdym uczestnikiem	Narzędzia wykorzystywane przy realizacji zadania: materac wibracyjny, masaż aquavibron, masaż manualny.	W zależności od potrzeb przez cały rok	Poprzez masaż wibracyjny uczestnicy potrafią się rozluźnić i zrelaksować podczas zajęć. Poprzez masaż aquavibron poprawiła się trofika, zmniejszyły się dolegliwości bólowe, zwiększyła się elastyczność tkanek, dzięki czemu nastąpiła lepsza ruchomość w stawie.	Fizjoterapeuci

24.	Terapia ręki	Uczestnicy ŚDS – zgodnie z ustaleniami zespołu wspierająco – aktywizującego i indywidualnym planem wspierająco – aktywizującym danego uczestnika	Praca indywidualna z każdym uczestnikiem	Praca z użyciem tablic do ćwiczeń manualnych, stymulacje dotykowe, ćwiczenia grafomotoryczne	Przez cały rok	Uczestnicy poprawiają sprawność ruchową całej kończyny górnej, doskonałą sprawność manipulacyjną ręki, doskonalenie umiejętności chwytu, nabywają umiejętności podpisywania się.	Terapeuci, fizjoterapeuci
25.	Organizacja działań profilaktycznych, zajęć sportowych i relaksacyjnych.	Uczestnicy ŚDS – zgodnie z ustaleniami zespołu wspierająco – aktywizującego i indywidualnym planem wspierająco – aktywizującym danego uczestnika	Praca indywidualna z każdym uczestnikiem. Zajęcia grupowe	Ćwiczenia w grupie	W zależności od potrzeb przez cały rok	Uczestnicy biorą udział w zajęciach korekcyjnych, gimnastyce ogólnousprawniającej, zajęciach sportowych na boisku, w parku, sali sportowej. Biorą udział w zajęciach relaksacyjnych.	Terapeuci, fizjoterapeuci

ZAJĘCIA EDUKACYJNO-POZNAWCZE

26.	Stymulacja polisensoryczna	Uczestnicy ŚDS – zgodnie z ustaleniami zespołu wspierająco – aktywizującego i indywidualnym planem wspierająco – aktywizującym danego uczestnika	Praca indywidualna, ukierunkowana na uczestnika. Zajęcia grupowe	Zajęcia prowadzone Metodą „Porannego kręgu”	Przez cały rok	Uczestnicy poszerzają zasób doświadczeń w zakresie percepcji słuchowej, wzrokowej, węchowej, dotykowej i smakowej. U uczestników następuje poprawa precyzyjności ruchowej, rozwój wyobraźni, zwiększenie koncentracji, sprawności umysłowej oraz normalizacja napięcia mięśniowego.	Terapeuci
27.	Zajęcia edukacyjno - poznawcze	Uczestnicy ŚDS zgodnie z ustaleniami zespołu wspierająco – aktywizującego i indywidualnym planem wspierająco – aktywizującym danego uczestnika	Praca indywidualna, ukierunkowana na uczestnika. Zajęcia grupowe	Ćwiczenia stymulujące funkcje językowe i inne procesy poznawcze. Terapia reminiscencyjna	Przez cały rok	Efektom ćwiczeń podejmowanych na zajęciach przez uczestników jest minimalizacja dysfunkcji poznawczych oraz komunikacyjnych. Wzrost efektywności w pracy, zwiększenie zdolności zapamiętywania i koncentracji uwagi. Uczestnicy potrafią prawidłowo się podpisać, czytają ze zrozumieniem proste informacje, liczą. Orientują się w czasie.	Terapeuci Psycholodzy
				Stymulacja westybularna.	Przez cały rok zgodnie z indywidualnym planem wspierająco-aktywizującym	Uczestnicy rozwijają świadomość własnego ciała i własnego życia. Kształtują poczucie orientacji w przestrzeni, regulują się stany emocjonalne, uczestnicy podtrzymują prawidłowe napięcie mięśniowe oraz utrzymują właściwą postawę ciała, poprawiają koordynację całego ciała.	

				Terapia EEG Biofeedback.		Trening EEG- Biofeedback wspomaga pracę mózgu oraz czynności fizjologiczne organizmu, dzięki czemu u uczestników obniży się napięcie psychofizyczne. Nauczą się kontroli nad reakcjami własnego ciała. Zmieniają dotychczasowe nawyki. Usprawni się funkcjonowanie procesów poznawczych.	
--	--	--	--	--------------------------	--	--	--

POMOC W ZAŁATWIANIU SPRAW URZĘDOWYCH

28.	Pomoc w załatwianiu spraw urzędowych	Uczestnicy ŚDS	Praca indywidualna, ukierunkowana na uczestnika.	Pomoc w dotarciu do jednostek ochrony zdrowia, urzędów, instytucji.	Przez cały rok w zależności od potrzeb	Uczestnicy otrzymują pomoc i wsparcie podczas załatwiania spraw w urzędach, sądach, ZUS, bankach i innych instytucjach.	Pracownik socjalny.
-----	--------------------------------------	----------------	--	---	--	---	---------------------

WSPÓŁPRACA Z RODZINĄ

29.	Poradnictwo i wsparcie psychologiczne	Rodziny uczestników ŚDS	Praca indywidualna	Rozmowa	W zależności od potrzeb przez cały rok	Wyjaśnienie procesu chorobowego oraz wsparcia farmakoterapeutycznego, psychoterapeutycznego. Poznanie uwarunkowań niepełnosprawności; choroby psychicznej, upośledzenia umysłowego. Psychoedukacja opiekunów osób niepełnosprawnych. Proces akceptacji choroby. Zdiagnozowanie funkcjonowania rodziny w celu lepszego rozumienia potrzeb osób niepełnosprawnych.	Psycholog
	Poradnictwo i wsparcie terapeutyczne	Rodziny uczestników ŚDS	Praca indywidualna	Rozmowa	W zależności od potrzeb przez cały rok	Omówienia potrzeb, stopnia realizacji oraz efektów postępowania wspierająco- aktywizującego uczestnika. Omówienie roli i znaczenia integracji osób niepełnosprawnych ze środowiskiem lokalnym, oraz jej wpływu na rozwój emocjonalny i funkcjonowanie w społeczeństwie. Omawianie i rozwiązywanie problemów wynikających z funkcjonowania w codziennym życiu.	Zespół wspierająco-aktywizujący
30.	Organizacja spotkań	Rodziny uczestników ŚDS	Praca indywidualna i grupowa	Rozmowy indywidualne. Zebrania.	W zależności od potrzeb przez cały rok	Rozmowy z rodzicami/ opiekunami w celu omówienia potrzeb, stopnia realizacji oraz efektów postępowania wspierająco aktywizującego uczestnika. Integracja.	Dyrektor, Kierownicy Działów

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWUJĄCE DO PODJĘCIA ZATRUDNIENIA

31.	Aktywizacja zawodowa	Uczestnicy ŚDS – zgodnie z ustaleniami zespołu wspierająco – aktywizującego i indywidualnym planem wspierająco – aktywizującym danego uczestnika	Treningi praktyczne w Filii Kuniów	Zajęcia grupowe i indywidualne	Przez cały rok	Uczestnicy potrafią samodzielnie wykonywać drobne prace w zawodach: pracownik gospodarczy (ogrodnik, pomoc kuchenna, pokojowa).	Kierownik Działu Rehabilitacji Społecznej i Ruchowej Filii Kuniów, terapeuci, opiekunowie
-----	----------------------	--	------------------------------------	--------------------------------	----------------	---	---

POMOC I WSPARCIE W MIESZKANIU CHRONIONYM

32.	Wsparcie w samodzielnym funkcjonowaniu	Uczestnicy ŚDS, mieszkający w mieszkaniu chronionym, prowadzonym przez ŚDS	Treningi praktyczne Praca indywidualna	Rozmowy indywidualne. Wsparcie przez :pedagoga, psychologa, pracownika socjalnego. W razie konieczności usługi specjalistyczne	Przez cały rok	Uczestnik potrafi samodzielnie funkcjonować w mieszkaniu. Uczestnik wspierany jest przez pracownika socjalnego .Uczestnik wspierany jest w sytuacjach kryzysowych (również w nocy) przez pedagoga, psychologa.	Dyrektor, Kierownik Działu Rehabilitacji Społecznej i Ruchowej Filii Kuniów, Pracownik Socjalny. Psycholog.
-----	--	--	---	--	----------------	---	--

WSPÓŁPRACA, INTEGRACJA UCZESTNIKÓW

33.	-na szczeblu gminnym i powiatu-						Dyrektor i pracownicy ŚDS
	1.Organizacja kiermaszu wielkanocnego w ŚDS Kuniów	Społeczność lokalna	Promocja twórczości rękodzielniczej uczestników ŚDS		Marzec 2018	Integracja, wymiana doświadczeń. Zmiana postrzegania osoby niepełnosprawnej przez pryzmat jej zdolności, kreatywności. Promocja ośrodka.	
	2.Udział w kiermaszu bożonarodzeniowym w Borkowicach „Bogacicy	Społeczność lokalna	Promocja twórczości rękodzielniczej uczestników ŚDS		Grudzień 2018	Integracja, wymiana doświadczeń. Zmiana postrzegania osoby niepełnosprawnej przez pryzmat jej zdolności, kreatywności. Promocja ośrodka.	
	-na szczeblu wojewódzkim						
	1.Konkurs wielkanocny- Kędzierzyn-Koźle	Uczestnicy ŚDS	Wyjazd integracyjny		Marzec 2018	Integracja, wymiana doświadczeń, pielęgnowanie nawiązanych znajomości, przyjaźni, nowych znajomości.	
	2.Integracyjny Przegląd Amatorskiej Działalności Artystycznej Osób Niepełnosprawnych – ŚDS Krapkowice	Uczestnicy ŚDS	Wyjazd integracyjny		Maj 2018r.	Integracja, wymiana doświadczeń, pielęgnowanie nawiązanych znajomości, przyjaźni, nowych znajomości.	
	3.Turniej sportowy – ŚDS Nowe Gołuszowice	Uczestnicy ŚDS	Wyjazd integracyjny		Czerwiec 2018 r.	Zawody sportowe	
	4. Piknik Twórczości Artystycznej” ŚDS Sowczyce	Uczestnicy ŚDS	Wyjazd integracyjny		Wrzesień 2018 r.	Integracja. Działalność artystyczna	

5. Zawody sportowe- ŚDS Strzelce Opolskie	Uczestnicy ŚDS	Wyjazd integracyjny		Listopad 2018r.	Zawody sportowe.	
6. Zawody sportowe- Dobrzeń Wielki	Uczestnicy ŚDS	Wyjazd integracyjny		Listopad 2018	Zawody sportowe.	
7. Przegląd Jasełek- ŚDS Opole	Uczestnicy ŚDS	Wyjazd integracyjny		Grudzień 2018r	Integracja. Działalność artystyczna.	
-na szczeblu krajowym						
1. Spotkanie integracyjne ŚDS Bielawa ,	Uczestnicy ŚDS	Wyjazd integracyjny		Czerwiec 2018 r.	Integracja, wymiana doświadczeń, pielęgnowanie nawiązanych znajomości, przyjaźni, nawiązywanie nowych znajomości.	
2. Przegląd twórczości kabaretowej- ŚDS Strzelin	Uczestnicy ŚDS	Wyjazd integracyjny		Wrzesień 2018 r.	Integracja. Działalność artystyczna.	
3. Organizacja Festiwalu Niezwykłości w Kluczborku	Uczestnicy ŚDS	Spotkanie integracyjne		Sierpień 2018	Promocja twórczości artystycznej uczestników ŚDS	
- na szczeblu międzynarodowym-						
1. Organizacja wymiany partnerskiej- wyjazd do	Uczestnicy ŚDS oraz Lebenshilfe Goslar	Wyjazd integracyjny		Czerwiec 2018	Integracja, wymiana doświadczeń, pielęgnowanie nawiązanych znajomości, przyjaźni, nawiązywanie nowych znajomości.	

	Lebenshilfe Goslar-Niemcy						
--	---------------------------	--	--	--	--	--	--

SZKOLENIA KADRY ZATRUDNIONEJ W ŚDS							
34.	Szkolenia pracowników ŚDS	Pracownicy ŚDS			Rok 2018	Pracownicy podniosą swoje kwalifikacje, udoskonalą i naberą nowych umiejętności w zakresie organizacji pracy i pracy z osobą z zaburzeniami psychicznymi.	Dyrektor

Sporządziła:

Kluczbork, 07.12.2017

(miejsowość, data i podpis)

Uzgodniono z Wojewodą Opolskim

.....

(miejsowość, data i podpis)

Zatwierdził/a jednostka prowadząca lub zlecająca

.....

(miejsowość, data i podpis)

Typ A

- dla osób przewlekle chorych psychicznie

I. ZAŁOŻENIA OGÓLNE

Stworzenie społecznego wsparcia dla osób przewlekle psychicznie chorych, które mają poważne trudności w życiu codziennym i wymagają zorganizowanej pomocy niezbędnej do życia w środowisku rodzinnym i społecznym.

II. CELE DZIAŁALNOŚCI

Celem działalności jest :

1. Zapobieganie izolacji społecznej osób przewlekle psychicznie chorych, poprzez stwarzanie warunków sprzyjających integracji społecznej.
2. Usamodzielnianie uczestników przy ich aktywnym udziale poprzez uczenie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia, zwłaszcza kształtowanie umiejętności zaspakajania podstawowych potrzeb życiowych i umiejętności społecznego funkcjonowania, motywowanie do aktywności zawodowej, leczenia i rehabilitacji.

III. FORMY DZIAŁALNOŚCI

Dla osiągnięcia wyznaczonych celów, prowadzone jest postępowanie wspierająco –aktywizujące polegające na indywidualnych lub zespołowych treningach oraz innych formach zajęć, które oparte są na elastycznym, dostosowanym do potrzeb psychofizycznych uczestnika planach. Plany te akceptowane są przez uczestnika bądź jego opiekuna .

W realizacji celów pracownicy współpracują z rodzinami , opiekunami i innymi osobami bliskimi uczestników.

Postępowanie wspierająco- aktywizujące obejmuje następujące obszary działania:

I. FUNKCJONOWANIE W CODZIENNYM ŻYCIU

Prowadzone są treningi, których celem jest przywracanie u osób chorych psychicznie utraconych umiejętności oraz kształtowanie, podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do funkcjonowania w życiu codziennym. Prowadzone są treningi:

1. Trening kulinarny (prowadzony w pracowni kulinarnej);
2. Trening prania;
3. Trening prasowania;
4. Trening budżetowy;
5. Trening higieniczny;

6. Trening przyszywania guzików i reperacji odzieży
7. Trening gospodarczo-techniczny:

II. KOMUNIKACJA, UMIEJĘTNOŚCI INTERPERSONALNE I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW

Prowadzone są działania w celu wdrażania do prawidłowej komunikacji interpersonalnej zarówno werbalnej jak i niewerbalnej z zachowaniem norm społecznych. Ponadto treningi umiejętności interpersonalnych i rozwiązywania problemów dotyczą wszystkich możliwych, celowych działań związanych z kontaktem z drugą osobą czy grupą.

1. Nauka umiejętności utrzymywania pozytywnych relacji uczestnika ze współuczestnikami zajęć, pracownikami osobami bliskimi, innymi osobami,
2. Nauka przestrzegania norm zachowań społecznych.
3. Nauka nawiązywania i prowadzenia rozmowy, używania form grzecznościowych.
4. Nauka wyrażania emocji, radzenia sobie z negatywnymi emocjami i zachowaniami trudnymi.
5. Nauka zachowań asertywnych.
6. Nauka prowadzenia rozmów telefonicznych.
7. Zajęcia z elementami socjoterapii.

III. TRENINGI UMIEJĘTNOŚCI SPĘDZANIA CZASU WOLNEGO

Trening ten obejmuje działania zmierzające do poszukiwania, wyuczenia i rozwijania potrzeb konstruktywnego spędzania czasu wolnego m.in. poprzez:

1. Rozwijanie zainteresowań wybranymi audycjami radiowymi, telewizyjnymi i filmami.
2. Rozwijanie zainteresowań literaturą w tym oddziaływania terapeutyczne.
3. Rozwijanie umiejętności korzystania z form spędzania czasu wolnego takich jak; turystyka, działalność rekreacyjna - uwrażliwianie na piękno i walory otaczającej nas przyrody, kształtowanie postawy szacunku do dóbr kultury,
4. Udział w konkursach, imprezach integracyjnych, rekreacyjno- towarzyskich, okolicznościowych.
5. Udział w spotkaniach kulturalnych.
6. Zachęcanie do wypoczynku czynnego intelektualnie – gry planszowe, gry towarzyskie, kalambury, krzyżówki, quizy.
7. Zachęcanie do aktywności artystycznej poprzez: udział w zajęciach teatralnych; zajęciach muzyczno-tanecznych.
8. Organizacja zajęć sportowych i rekreacyjnych.
9. Organizacja zajęć w pracowni komputerowej: nauka obsługi sprzętu komputerowego, nauka korzystania z Internetu, nauka wyszukiwania potrzebnych informacji, utrzymywanie kontaktów przez Internet, korzystania z profili społecznościowych.
10. Naukę relaksacji i odpoczynku.
11. Zajęcia edukacyjne.

IV. TERAPIA ZAJĘCIOWA

Zadaniem terapii zajęciowej jest odbudowanie i podniesienie własnej wartości. Odbudowanie zdolności i umiejętności wcześniej posiadanych i w różnym stopniu utraconych, oraz wyzwolenie i opanowanie nowych umiejętności pozwalających na samorealizację i akceptację własnej niepełnosprawności. Nabycie umiejętności przygotowujących do podjęcia pracy.

Terapia prowadzona jest w pracowniach:

1. Pracownia krawiecka i rękodzieła artystycznego,
2. Pracownia plastyczna,
3. Pracownia plastyczno – rzemieślnicza,
4. Pracownia ceramiczno- stolarska,
5. Trzech pracowniach artystycznych pn. „Cztery pory roku,” i jednej pn. „Złota jesień”
6. Pracownia małej poligrafii,

V. EDUKACJA ZDROWOTNA

W oddziaływaniach skierowanych do osób chorych psychicznie wykształca się potrzebę systematycznego leczenia psychiatrycznego, które pozwoli chorym pozostać w środowisku zamieszkania. Prowadzona jest:

1. Praca nad samodyscypliną związaną z przyjmowaniem systematycznie leków.
2. Uswiadamianie potrzeby kontaktu z lekarzem psychiatrą.
3. Wzbudzanie świadomości konieczności zażywania leków, bez względu na stan samopoczucia.
4. Nauka umiejętności rozpoznawania objawów zwiastunowych choroby, wpajanie konieczności bezzwłocznego zgłoszenia się do terapeutów lub bezpośrednio do specjalisty.
5. Praca nad samoświadomością swojej choroby: oddzielanie prawdziwej rzeczywistości od wymagowanej, oddzielanie rzeczywistości od omamów i urojeń.
6. Uwzględnienie i pilnowanie terminów wizyt u lekarza, pomoc w zakupie leków, pomoc w dotarciu do jednostek ochrony zdrowia.
7. Rozwijanie w uczestnikach potrzeby systematycznego leczenia somatycznego.
8. Rozwijanie w uczestnikach potrzeby przeprowadzania badań profilaktycznych.
9. Nauka reagowania w sytuacjach zagrażających życiu i zdrowiu

VI. PORADNICTWO PSYCHOLOGICZNE

obejmuje:

1. Pełną diagnozę psychologiczną.
2. Diagnozę funkcjonalną czyli ocenę możliwości rozwojowych oraz potrzeb emocjonalno-społecznych oparta na testach psychologicznych, wywiadzie i obserwacji klinicznej.
3. Wsparcie psychologiczne, również w domu uczestnika (w sytuacjach kryzysowych).
4. Wariant terapii poznawczo-behawioralnej, tj. trening metapoznawczy.
5. Warsztaty edukacyjne dla rodziców i opiekunów osób niepełnosprawnych.

VII. TERAPIA RUCHOWA

W ramach terapii ruchowej prowadzone są zajęcia grupowe i indywidualne oraz zabiegi:

1. W zakresie fizjoterapii:
  - a. kinezyterapia (gimnastyka ogólnorozwojowa, ćwiczenia na przyrządach i w UGUL, ćwiczenia z elementami Integracji Sensorycznej, zajęcia sportowe, na boiskach),
  - b. zabiegi fizykoterapeutyczne (magnetoterapia, światłoterapia, ultradźwięki, biopton, krioterapia)
  - c. masaże: wibracyjny i aquavibron.
2. Organizacja działań profilaktycznych, zajęć sportowych i relaksacyjnych.

VIII. POMOC W ZAŁATWIANIU SPRAW URZĘDOWYCH

IX. WSPÓŁPRACA Z RODZINĄ

1. Współpraca z rodzicami/ opiekunami w celu omówienia potrzeb, stopnia realizacji oraz efektów postępowania wspierającego aktywizującego uczestnika.
2. Organizowanie warsztatów, szkoleń, spotkań, których celem jest lepsze zrozumienie niepełnosprawności swojego dziecka, wychowanka, członka rodziny.
3. Zachęcanie rodziców/opiekunów do systematycznego udziału w grupie samopomocy.
4. Zachęcanie do udziału w zebraniach, imprezach okolicznościowych i integracyjnych.

X. POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWUJĄCE DO PODJĘCIA ZATRUDNIENIA

XI. POMOC I WSPARCIE W MIESZKANIU CHRONIONYM

IV. ZASOBY KADROWE I RZECZOWE

Do realizacji zadań w ŚDS zatrudniony jest zespół wykwalifikowanych pracowników w składzie: Dyrektor Środowiskowego Domu Samopomocy, pracownicy działu rehabilitacji społecznej i ruchowej (terapeuci, pracownik socjalny, psycholog, fizjoterapeuci), główna księgową, starszy referent, administrator (ABI).

Wspomagają ich pracownicy obsługi – pokojowa, kierowca, robotnik do pracy lekkiej(pracownik gospodarczy).

Nad prawidłową realizacją planów wspierająco- aktywizujących czuwa zespół wspierająco-aktywizujący, składający się z dyrektora, psychologa, pracowników działu rehabilitacji społecznej i ruchowej.

Kadra posiada odpowiednie kwalifikacje i umiejętności pracy z osobą z zaburzeniami psychicznymi, systematycznie też podnosi swe kwalifikacje, uczestnicząc w szkoleniach i kursach.

Zatrudnienie -etaty:

Terapeuci – 12 ³/₈

Terapeuci-fizjoterapeuci –2 etaty

Pracownik socjalny -1etat

Psycholog – 1/2etatu

Opiekun 2 ½ etaty

Główna księgową –1etat

Starszy referent – 1etat

Administrator (administrator bezpieczeństwa informatycznego)¹/₈

Pracownicy obsługi (pokojowa) 1,5 etatu

Dyrektor 1 etat

Środowiskowy Dom Samopomocy w Kluczborku z Filią w Kuniowie posiada dwa odrębne budynki, w których ogółem , wsparciem objętych jest 85osób.

Poszczególne pomieszczenia i pracownie w ŚDS w Kluczborku i Filii w Kuniowie wyposażone są w sprzęty służące realizacji zadań wspierająco- aktywizujących.

ŚDS w Kluczborku dysponuje siedmioma salami służącymi do realizacji zadań wspierająco-aktywizujących tj.

- 1.Pracownię kulinarną
- 2.Pracownię plastyczną.
- 3.Pracownię plastyczno – rzemieślniczą.
- 4.Pracownię ceramiczno- stolarską.
- 5.Pracownię komputerową.
6. Salę terapii ruchowej
7. Gabinet stymulacji polisensorycznej

Wszystkie sale wyposażone są w odpowiednie sprzęty, narzędzia, materiały.

1.Pracownia kulinarna wyposażona jest w meble kuchenne, stoły, krzesła,2 kuchenki elektryczne z płytą ceramiczną i z piekarnikiem, okapy, zmywarę, 2 lodówki, mikrofalówkę, toster, ekspres do parzenia kawy, miksery, robot kuchenny, garnki, naczynia kuchenne, blachy do pieczenia, wagę kuchenną, maszynkę do mielenia mięsa typu ‘Wilk’, krajalnicę do warzyw, naświetlacz do jaj szufladowy, obieraczka do ziemniaków, drobny sprzęt kuchenny; patelnie, noże, miski, durszlaki, oraz kubki, talerze, sztućce.

2 i 3.Pracownie: plastyczna oraz plastyczno-rzemieślnicza wyposażone są w meble a także narzędzia potrzebne do przeprowadzenia zajęć terapeutycznych m.in.: pistolety na klej, maszynkę do embossingu. Kreatywną walizeczkę (zestaw do wycinania kształtów)- funkcjonalne i przydatne urządzenie w pracach scrapbookingowych i cardmakingu. Zestaw do nitowania, idealny do dziurkowania: papieru, skóry, plastiku, metalu, kartonu, cienkich płyt wiórowych, akrylu, tkanin, drewna. Dziurkacz do wstążek, dziurkacze do ozdobienia prac. Pulpit z podświetleniem do embossingu- do wytłaczania kartek za pomocą szablonów i dłutka kulkowego. Bindownica, gilotyna Clevercut Maxi(ze wzorkami), gilotyna do formatu A3.Trymer Clevercut- wielofunkcyjne urządzenie do papieru umożliwiające cięcie po linii prostej, falistej a także wykonywania perforacji oraz bigowania kartek. Wycinarka do styropianu, wypalarka.

A także w wiele pomocy dydaktycznych m.in.:

plansza manipulacyjna magnetyczna. Motyl - koło manipulacyjne. Tablica manipulacyjna z lusterkiem - Pszczoły, Kwiaty, Ryby, Koty. Magnetyczne labirynty. Cyfry i kołeczki 1-20 (niekonwencjonalne

liczydło wprowadzające pierwsze pojęcie ilości, segregowania oraz operacji na konkretach), tabliczka ze szlaczkami, logiczne sześciiany (zestaw sześciennych kostek w 4 kolorach), sześcian manipulacyjny (kolorowe sześciiany manipulacyjne z niespodziankami, na każdej ścianie sześcianu kolejna atrakcja usprawniająca motorykę rąk i rozwijająca wyobraźnię). Maximemo z fakturami (zestaw 8 par tabliczek z fakturami różnych materiałów), mozaika XXL oraz „Pierwsze Maxiloloredo” (pod przezroczyste plansze podkładane są karty z wzorami, a kolorowe pionki zaś przyczepiane są jak zatrzaski w odpowiednich otworach).

4. Pracownia ceramiczno-stolarska wyposażona jest m.in. jest w meble a także :w koło garncarskie, toczki, piec ceramiczny, pochłaniacz oparów, narzędzia i materiały do przeprowadzenia zajęć w pracowni ceramicznej m.in.: formy do odlewów, formy do odlewów w gipsie, glina plastyczna, glina lejna, szkliwa kolorowe oraz drobne narzędzia stolarskie (młotki, gwoździe,) wyrzynarka.

5. Pracownia komputerowa wyposażona jest 5 zestawów komputerowych posiadających stałe łącze internetowe oraz urządzenia takie jak kamera internetowa, słuchawki z mikrofonem, skaner, drukarka, laminarka. Dla potrzeb uczestników, zakupiono trzy nowe programy komputerowe:

- „Niespodzianka „- to program, który pozwala uczestnikowi doskonalić umiejętność obsługi myszki;

- „A-Maze-Ing” - jest programem aktywizującym, dzięki któremu uczestnik rozwija umiejętności obsługi komputera poprzez zabawę, polegającą na przemierzaniu labiryntów. Wykorzystując mysz oraz przyciski uczestnik nabiera wprawy i pewności siebie w obsłudze komputera;

„Kolorowe literki I” – to zbiór zadań wprowadzających uczestnika w świat liter: prezentacje liter, zadania uczące rozpoznawania, kojarzenia pierwszej litery wyrazu, podpisywania obrazków, a także układanki i kolorowanki.

W celu ułatwienia uczestnikom obsługi klawiatury komputerowej zakupiony został nowy sprzęt oraz akcesoria komputerowe:

Klawiatura Clevy – to innowacyjnie zaprojektowana klawiatura, którą wykorzystuje się w nauce pisania i obsługi komputera. Przyjazna kolorystyka zwiększa motywację i zainteresowanie użytkownika.

Ramka Clevy - pozwala położyć ręce na klawiaturze bez ryzyka naciśnięcia przypadkowego klawisza. Uderzenie w klawisz jest wtedy mniej czasochłonne, a wybór klawisza bardziej precyzyjny.

6. Sala terapii ruchowej wyposażona jest m.in. materac do magnetoterapii, materac wibracyjny, rowerki stacjonarne rehabilitacyjne, rowery treningowe poziome, kozetki do masażu, lampa sollux, lampa biopton, ultradźwięki, aquavibron, FROZER, tablica do ćwiczeń manualnych, UGUL z wyposażeniem, podnośnik pionowy rehabilitacyjny, stepery, fitness koń, platformę wibracyjną, piłki faszki i inny drobny sprzęt służący do ćwiczeń manualnych ręki oraz zajęć sportowych.

7. Gabinet Stymulacji Polisensorycznej.

Gabinet wyposażony jest w kolumnę wodną ze światłowodami, kurtynę ze światłowodami, zestaw do aromaterapii, lampę uv, reflektor uv, zestaw światłowodów, projektor przestrzenny, urządzenie do wytwarzania baniek mydlanych, kule lustrzana, reflektor z tarczami kolorowymi oraz pufy „gruchy”, lampa plazmowa.

Ośrodek posiada łazienkę do przeprowadzania treningów higienicznych, przystosowaną do potrzeb osób poruszających się na wózkach, suszarkę do włosów a także w pralkę automatyczną i suszarkę na pranie, oraz dźwig transportowo-łazienkowy elektryczny. Na jednej z sal terapeutycznych zorganizowano stanowisko do przeprowadzania treningów prasowania, wyposażone w żelazka, deski do prasowania.

Ponadto na wyposażeniu znajduje się sprzęt audiowizualny (telewizor, radioodtwarzacze, wieże) oraz muzyczny (wieże, keyboard, pianino, akordeon, bębny, grzechotki, dzwonki chromatyczne, talerze, wzmacniacz z mikrofonami).

Ośrodek pozbawiony jest barier architektonicznych.

Filia ŚDS w Kuniowie dysponuje jedenastoma salami, służącymi do realizacji zadań wspierająco-aktywizujących :

1.-2. pracownie artystyczne pn. „Cztery pory roku”.

3. Pracownia „Złota jesień”

4. Pracownia kulinarna .

5. Klubo- kawiarenka (jadalnia) .

6. Pracownia krawiecka i rękodzieła artystycznego .

7. Pracownia małej poligrafii.
8. Sala kinezyterapii.
9. Gabinet relaksacji.
10. Gabinet pedagoga, psychologa.
11. Sala ogólna .

1-2. Pracownie artystyczne pn. „Cztery pory roku”, wyposażone są w meble, stoły, regały, krzesła, wypalarkę, piłę uciosową, wiertarkę, opalarkę, imadło, szlifierkę, maszynkę do cięcia styropianu, wyrzynarkę, maszynki elektryczne do podgrzewania parafiny, pistolety do kleju na gorąco, lutownice, maszynka do szlifowania szkła, pilarka i materiały służące do realizacji zajęć, ploter.

3. Pracownia „Złota jesień” wyposażona jest w stół, ławę, fotele, krzesła z podpórkami, drewniany fotel bujany, telewizor podłączony do Internetu.

4. Sala kinezyterapii wyposażona jest w : atlas, rowerki stacjonarne i drobny sprzęt sportowy, fitness koń . parawan bambusowy pięcioskrzydłowy, stół rehabilitacyjny trzyczęściowy, pilot nożny, rotor do ćwiczeń kończyn dolnych, rotor do ćwiczeń kończyn górnych, drabinka rehabilitacyjna z okuciami, kabina do ćwiczeń , zawieszki, UGUL, materac trzyczęściowy, taboret, lampa antydepresyjna, lampa na podczerwień, tablica do ćwiczeń manualnych dłoni, przyrząd do ćwiczeń stawu skokowego, lustro korekcyjne, podnośnik pionowy rehabilitacyjny.

5. Pracownią kulinarna – wyposażona jest w kuchenkę elektryczną, lodówkę, zmywarkę, meble, stół, krzesła, garnki, talerze, kubki, sztućce i inne narzędzia i sprzęty służące do realizacji zajęć.

6. Klubo- kawiarenka (jadalnia) - wyposażona jest w stoły, krzesła, kredens, telewizor.

7. Gabinet relaksacji wyposażony jest w radioodtworacz, kolumnę wodną, emiter zapachów, tapczan, węże świetlne.

8. Gabinet pedagoga, psychologa wyposażony jest : w biurko, stół, krzesła, szafy, laptopy, urządzenie do EEG Biofeedback.

9. Pracownia krawiecka i rękodzieła artystycznego wyposażona jest w stół, krzesła, szafki z szufladami, maszyny do szycia, owerloki i materiały potrzebne do realizacji zajęć.

10. Pracownia małej poligrafii_ wyposażona jest w 5 komputerów stacjonarnych, drukarkę kolorową do sublimacji ,drukarkę laserową z funkcją skanowania, drukarkę atramentowa z funkcją skanowania, prasę do tkanin, dwie prasy do kubków, gilotynę do papieru oraz materiały potrzebne do realizacji zajęć.

11. Sala ogólna wyposażona jest w stoły, fotele i krzesła.

Ponadto ośrodek posiada:

-pomieszczenie do przeprowadzania treningu prania i prasowania, które wyposażone są w pralkę, suszarkę na pranie, żelazka, deski do prasowania,

-kąciok do czytania prasy wyposażony w wersalkę, fotele, stolik ,regały, lampę stojącą.

-łazienkę do przeprowadzania treningów higienicznych, przystosowaną dla potrzeb osób poruszających się na wózkach, wyposażoną w niezbędny sprzęt w tym dźwign transportowo-łazienkowy elektryczny oraz suszarkę do włosów.

Ośrodek pozbawiony jest barier architektonicznych.

ŚDS jest jednostką organizacyjną gminy Kluczbork, świadczy usługi na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi z terenu powiatu kluczborskiego zgodnie z podpisanymi porozumieniami przez Burmistrza Kluczborka z Burmistrzami/Wójtem gmin ościennych. Gmina Wołczyn i Gmina Byczyna zapewnia uczestnikom dowóz na zajęcia. Natomiast osoby zamieszkałe na terenie gminy Kluczbork, dowożone są busami, będącymi na wyposażeniu ŚDS, oraz busami(w tym busami z windą) będącymi na wyposażeniu Administracji Oświaty w Kluczborku. Koszt dowozu uczestników na zajęcia z terenu gminy Kluczbork pokrywany jest z budżetu gminy.

V. DODATKOWE PRZEDSIĘWZIĘCIA PROWADZONE W RAMACH WSPÓŁPRACY

1. Organizacja, wsparcie i pomoc w samodzielnym funkcjonowaniu w mieszkaniu socjalnym(chronionym), prowadzonym przez ŚDS.

2. Integracja, współpraca, wymiana doświadczeń z placówkami, organizacjami o podobnym charakterze działalności: na szczeblu wojewódzkim, ogólnopolskim i międzynarodowym

3. Promocja aktywności twórczej osób niepełnosprawnych – organizacja „Festiwalu Niezwykłości”.

VI. MONITORING I EWALUACJA

1. Dla osiągnięcia wyznaczonych celów powołany jest zespół wspierająco – aktywizujący, który opracowuje indywidualny plan postępowania wspierająco- aktywizującego w porozumieniu z uczestnikiem lub jego opiekunem. W planie określony jest rodzaj i zakres zajęć dla uczestnika, dostosowanych do jego potrzeb oraz możliwości psychofizycznych. Określenie planu dla uczestnika nowoprzyjętego poprzedzone jest trzymiesięcznym okresem wstępnym niezbędnym dla oceny możliwości psychofizycznych uczestnika.
2. Zespół wspierająco - aktywizujący zbiera się w zależności od potrzeb, jednak co najmniej raz na 6 miesięcy, celem analizowania przebiegu procesu wspierająco-aktywizacyjnego uczestników i ewentualnej jego modyfikacji . Zespół sprawdza, czy przyjęte metody i formy są stosowane i czy proces przebiega bez zakłóceń.
3. Dwa razy w roku Zespół ocenia w formie ewaluacji, czy u uczestnika w wyniku realizacji indywidualnego planu postępowania wspierająco – aktywizującego nastąpiła zmiana i w jakich obszarach. Z ewaluacją roczną zapoznają się uczestnicy i ich opiekunowie

VII. PRZYJĘTE KIERUNKI DALSZEGO ROZWOJU

1. Szkolenie kadry zatrudnionej w ŚDS, w celu podnoszenia kwalifikacji i zwiększenia umiejętności pracy z osobami z zaburzeniami psychicznymi.
2. Aktywna współpraca ze środowiskiem lokalnym, ponadlokalnym poprzez udział bądź organizowanie imprez promujących aktywność osób niepełnosprawnych.

Sporządziła:

Kluczbork 07.12.2017

.....
(miejsowość, data i podpis)

Uzgodniono z Wojewodą Opolskim

.....
(miejsowość, data i podpis)

Zatwierdził/a jednostka prowadząca

.....
(miejsowość, data i podpis)

Typ B

- dla osób upośledzonych umysłowo

I. ZAŁOŻENIA OGÓLNE

Stworzenie społecznego wsparcia dla osób upośledzonych umysłowo, które mają poważne trudności w życiu codziennym i wymagają zorganizowanej pomocy niezbędnej do życia w środowisku rodzinnym i społecznym.

II. CELE DZIAŁALNOŚCI

Celem działalności jest :

1. Zapobieganie izolacji społecznej osób upośledzonych umysłowo, poprzez stwarzanie warunków sprzyjających integracji społecznej.
2. Usamodzielnianie uczestników poprzez uczenie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia, zwłaszcza kształtowanie umiejętności zaspakajania podstawowych potrzeb życiowych i umiejętności społecznego funkcjonowania, motywowanie do aktywności zawodowej, leczenia i rehabilitacji.

III. FORMY DZIAŁALNOŚCI

Dla osiągnięcia wyznaczonych celów, prowadzone jest postępowanie wspierająco –aktywizujące polegające na indywidualnych lub zespołowych treningach oraz innych formach zajęć, które oparte są na elastycznym, dostosowanym do potrzeb psychofizycznych uczestnika planach.

Plany te akceptowane są przez uczestnika bądź jego opiekuna .

Ważna jest indywidualna forma pracy z uczestnikiem ze względu na bardzo zróżnicowany poziom intelektualny i manualny.

W realizacji celów pracownicy współpracują z rodzinami, opiekunami i innymi osobami bliskimi uczestników.

Postępowanie wspierająco- aktywizujące obejmuje następujące obszary działania:

I. FUNKCJONOWANIE W CODZIENNYM ŻYCIU

Prowadzone są treningi, których celem jest kształtowanie i doskonalenie u osób upośledzonych umysłowo, umiejętności niezbędnych do funkcjonowania w życiu codziennym, takie jak :

1. Treningi samoobsługi: samodzielnego jedzenia, mycia rąk, ubierania się , zgłaszania i załatwiania potrzeb fizjologicznych;
2. Trening kulinarny (prowadzony w pracowni kulinarnej);
3. Trening prania;

4. Trening prasowania;
5. Trening budżetowy;
6. Trening higieniczny;
7. Trening przyszywania guzików i reperacji odzieży;
8. Trening gospodarczo-techniczny.

II. KOMUNIKACJA, UMIEJĘTNOŚCI INTERPERSONALNE I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW

Prowadzone są działania w celu wdrażania do prawidłowej komunikacji interpersonalnej zarówno werbalnej jak i niewerbalnej z zachowaniem norm społecznych. Ponadto treningi umiejętności interpersonalnych i rozwiązywania problemów dotyczą wszystkich możliwych, celowych działań związanych z kontaktem z drugą osobą czy grupą .

1. Ćwiczenia w zakresie posługiwanie się językiem zrozumiałym dla otoczenia.
2. Nauka umiejętności utrzymywania pozytywnych relacji uczestnika ze współuczestnikami zajęć, pracownikami osobami bliskimi, innymi osobami ,
4. Nauka przestrzegania norm zachowań społecznych.
5. Nauka nawiązywania i prowadzenia rozmowy, używania form grzecznościowych.
6. Nauka wyrażania emocji, radzenia sobie z negatywnymi emocjami i zachowaniami trudnymi.
7. Nauka zachowań asertywnych .
8. Nauka prowadzenia rozmów telefonicznych,
9. Doskonalenie umiejętności wyrażania swoich potrzeb, emocji za pomocą gestów i mimiki.
10. Zajęcia z elementami socjoterapii

III. TRENINGI UMIEJĘTNOŚCI SPĘDZANIA CZASU WOLNEGO

Trening ten obejmuje działania zmierzające do poszukiwania, wyuczenia i rozwijania potrzeb konstruktywnego spędzania czasu wolnego m.in. poprzez:

1. Rozwijanie zainteresowań wybranymi audycjami radiowymi, telewizyjnymi i filmami.
2. Rozwijanie zainteresowań literaturą w tym oddziaływania terapeutyczne.
3. Rozwijanie umiejętności korzystania z form spędzania czasu wolnego takich jak; turystyka, działalność rekreacyjna - uwrażliwianie na piękno i walory otaczającej nas przyrody, kształtowanie postawy szacunku do dóbr kultury ,
4. Udział w konkursach, imprezach integracyjnych, rekreacyjno- towarzyskich, okolicznościowych.
5. Udział w spotkaniach kulturalnych.
6. Zachęcanie do wypoczynku czynnego intelektualnie – gry planszowe, gry towarzyskie, kalambury, krzyżówki, quizy.
7. Zachęcanie do aktywności artystycznej poprzez: udział w zajęciach teatralnych; zajęciach muzyczno-tanecznych.
8. Organizacja zajęć sportowych i rekreacyjnych .
9. Organizacja zajęć w pracowni komputerowej: nauka obsługi sprzętu komputerowego, nauka korzystania z Internetu, nauka wyszukiwania potrzebnych informacji, utrzymywanie kontaktów przez Internet, korzystania z profili społecznościowych.
10. Naukę relaksacji i odpoczynku .
11. Zajęcia edukacyjne.

IV. TERAPIA ZAJĘCIOWA

Zadaniem terapii zajęciowej jest odbudowanie i podniesienie własnej wartości oraz wyzwolenie i opanowanie nowych umiejętności bądź podtrzymanie już nabytych, ale pozwalających na samorealizację i akceptację własnej niepełnosprawności. Nabycie umiejętności przygotowujących do podjęcia pracy.

Terapia prowadzona jest w pracowniach:

- 1.Pracownia krawiecka i rękodzieła artystycznego,
- 2.Pracownia plastyczna,
- 3.Pracownia plastyczno – rzemieślnicza,
- 4.Pracownia ceramiczno- stolarska,
- 5.Trzech pracowniach artystycznych: dwóch pn. „Cztery pory roku,” i jednej pn.”Złota jesień”
- 6.Pracownia małej poligrafii,

V. EDUKACJA ZDROWOTNA

W oddziaływaniach skierowanych do osób upośledzonych umysłowo wykształca się potrzebę leczenia w zaistniałych sytuacjach choroby. W związku z tym trening obejmuje:

- 1.Naukę przyjmowania leków zapisanych przez lekarza.
- 2 Kształtowanie umiejętności samodzielnego korzystania z porad lekarzy.
- 3.Naukę rozróżniania specjalności lekarzy w zależności od chorej części ciała.
- 4.Rozwijanie w uczestnikach potrzeby systematycznych badań profilaktycznych.
- 5.Nauka reagowania w sytuacjach zagrażających życiu i zdrowiu
6. Nauka rozpoznawania objawów choroby, wpajanie konieczności bezzwłocznego zgłoszenia się do terapeutów, lub bezpośrednio do specjalisty.

VI. PORADNICTWO PSYCHOLOGICZNE

Obejmuje:

- 1.Pełną diagnozę psychologiczną.
- 2.Diagnozę funkcjonalną czyli ocenę możliwości rozwojowych oraz potrzeb emocjonalno-społecznych - opartą na testach psychologicznych, wywiadzie i obserwacji klinicznej.
- 3.Wsparcie psychologiczne, również w domu uczestnika (w sytuacjach kryzysowych).
- 4.Wariant terapii poznawczo-behawioralnej, tj. trening metapoznawczy.
- 5.Warsztaty edukacyjne dla rodziców i opiekunów osób niepełnosprawnych.

VII.TERAPIA RUCHOWA

W ramach terapii ruchowej prowadzone są zajęcia grupowe i indywidualne oraz zabiegi:

1. W zakresie fizjoterapii:
  - a. kinezyterapia (gimnastyka ogólnorozwojowa ,ćwiczenia na przyrządach i w UGUL. ćwiczenia z elementami Integracji Sensorycznej, zajęcia sportowe, na boiskach),
  - b. zabiegi fizykoterapeutyczne (magnetoterapia, światłoterapia, ultradźwięki ,bioptron, krioterapia)
  - c. masaże: wibracyjny i aquavibron.
2. Terapia ręki.
- 3.Organizacja działań profilaktycznych ,zajęć sportowych i relaksacyjnych.

VIII. ZAJĘCIA EDUKACYJNO-POZNAWCZE

W ramach zajęć edukacyjno-poznawczych prowadzone są zajęcia grupowe i indywidualne i obejmują:

1. Stymulację polisensoryczną – zajęcia prowadzone metodą „Porannego kręgu”.

Głównym celem zajęć jest poznanie otaczającego świata za pomocą wszystkich zmysłów.

Doświadczenie zmysłami :wzroku, dotyku, węchu, słuchu, wzrokowymi , słuchowymi, pozwoli na stworzenie globalnego, wielozmysłowego obrazu siebie i otaczającego go świata. Wykorzystanie naturalnych pomocy dydaktycznych – zaczerpniętych ze świata natury – dodatkowo pozwala na aktywne (odmiennie dla każdej pory roku) poznanie niejednokrotnie trudnych i niezrozumiałych zjawisk atmosferycznych, zaistniałych w faunie i florze .

2. Zajęcia edukacyjno-poznawcze

-Ćwiczenia stymulujące funkcje językowe i inne procesy poznawcze – celem jest zmniejszenie bariery komunikacyjnej oraz kształtowanie, podtrzymywanie wiedzy na temat otaczającego nas świata. Celem jest również poprawa przetwarzania informacji (poprawa pracy neuroprzekaźników), zwiększenie koncentracji uwagi oraz umiejętności zapamiętywania informacji. Ćwiczenie czytania, liczenia, orientacji w czasie.

- Stymulacja wertykalna – jest to stymulacja układu przedsionkowego (zmysłu równowagi). Celem jest utrzymanie prawidłowego napięcia mięśniowego oraz utrzymanie prawidłowej postawy ciała, a także zwiększenie koordynacji własnego ciała i poczucie bezpieczeństwa grawitacyjnego.

- Terapia reminiscencyjna – jest to terapia poprzez wspomnienia czy refleksje. Celem jest poprawa pamięci.

- Terapia EEG Biofeedback –głównym celem terapii jest uzyskanie poprawy w codziennym funkcjonowaniu uczestników.

Terapia Biofeedback prowadzi do poprawy pracy mózgu, co skutkuje ogólną poprawą funkcjonowania organizmu ludzkiego. Pozytywnie wpływa m.in. na: procesy poznawcze (minimalizuje dysfunkcje poznawcze) oraz procesy regulacyjne organizmu, funkcjonowanie w warunkach stresu – zwiększa odporność psychiczną, redukując negatywny wpływ czynników stresogennych co sprzyja efektywnemu działaniu w życiu codziennym. Ponadto poprawia sprawność intelektualną poprzez wzrost efektywności w pracy, zwiększa zdolność zapamiętywania i koncentracji, reguluje funkcjonowanie emocjonalne poprzez wyciszenie nadmiernych emocji. Pomaga także w radzeniu sobie z trudnymi sytuacjami oraz ze stanami lękowymi. Po kilku sesjach mózg asymiluje nowe połączenia. Kolejne sesje pozwalają na utrwalenie nowo nabytych „umiejętności” oraz na automatycznie zachodzenie całego procesu.

IX. POMOC W ZAŁATWIANIU SPRAW URZĘDOWYCH

X. WSPÓŁPRACA Z RODZINĄ

1. Współpraca z rodzicami/ opiekunami w celu omówienia potrzeb, stopnia realizacji oraz efektów postępowania wspierająco aktywizującego uczestnika.
2. Organizowanie warsztatów, szkoleń, spotkań, których celem jest lepsze zrozumienie niepełnosprawności swojego dziecka, wychowanka, członka rodziny.
3. Zachęcanie rodziców/opiekunów do systematycznego udziału w grupie samopomocy.
4. Zachęcanie do udziału w zebraniach, imprezach okolicznościowych i integracyjnych.

XI. POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWUJĄCE DO PODJĘCIA ZATRUDNIENIA

XII. POMOC I WSPARCIE W MIESZKANIU CHRONIONYM

IV. ZASOBY KADROWE I RZECZOWE

Do realizacji zadań w ŚDS zatrudniony jest zespół wykwalifikowanych pracowników w składzie: Dyrektor Środowiskowego Domu Samopomocy, pracownicy działu rehabilitacji społecznej i ruchowej

(terapeuci, pracownik socjalny, psycholog, fizjoterapeuci), główna księgowa, starszy referent, administrator (ABI).

Wspomagają ich pracownicy obsługi – pokojowa, kierowca, robotnik do pracy lekkiej(pracownik gospodarczy).

Nad prawidłową realizacją planów wspierająco- aktywizujących czuwa zespół wspierająco-aktywizujący, składający się z dyrektora, psychologa, pracowników działu rehabilitacji społecznej i ruchowej.

Kadra posiada odpowiednie kwalifikacje i umiejętności pracy z osobą z zaburzeniami psychicznymi, systematycznie też podnosi swe kwalifikacje, uczestnicząc w szkoleniach i kursach.

Zatrudnienie -etaty:

Terapeuci – 12 ³/₈

Terapeuci-fizjoterapeuci –2 etaty

Pracownik socjalny -1etat

Psycholog – 1/2etatu

Opiekun 2 ¹/₂ etaty

Główna księgowa –1etat

Starszy referent – 1etat

Administrator (administrator bezpieczeństwa informatycznego)¹/₈

Pracownicy obsługi (pokojowa) 1,5 etatu

Dyrektor 1 etat

Środowiskowy Dom Samopomocy w Kluczborku z Filią w Kuniowie posiada dwa odrębne budynki, w których ogółem , wsparciem objętych jest 85osób.

Poszczególne pomieszczenia i pracownie w ŚDS w Kluczborku i Filii w Kuniowie wyposażone są w sprzęty służące realizacji zadań wspierająco- aktywizujących.

ŚDS w Kluczborku dysponuje siedmioma salami służącymi do realizacji zadań wspierająco-aktywizujących tj.

1.Pracownię kulinarną

2.Pracownię plastyczną.

3.Pracownię plastyczno – rzemieślniczą.

4.Pracownię ceramiczno- stolarską.

5.Pracownię komputerową.

6. Salę terapii ruchowej

7. Gabinet stymulacji polisensorycznej

Wszystkie sale wyposażone są w odpowiednie sprzęty, narzędzia, materiały.

1.Pracownia kulinarna wyposażona jest w jest w meble kuchenne, stoły, krzesła,2 kuchenki elektryczne z płytą ceramiczną i z piekarnikiem, okapy, zmywarę, 2 lodówki, mikrofalówkę, toster, ekspres do parzenia kawy, miksery, robot kuchenny, garnki, naczynia kuchenne, blachy do pieczenia, wagę kuchenną, maszynkę do mielenia mięsa typu ‘Wilk’, krajalnicę do warzyw, naświetlacz do jaj szufladowy, obieraczka do ziemniaków, drobny sprzęt kuchenny; patelnie, noże, miski, durszlaki, oraz kubki, talerze, sztućce.

2 i 3.Pracownie: plastyczna oraz plastyczno-rzemieślnicza wyposażone są w meble a także narzędzia potrzebne do przeprowadzenia zajęć terapeutycznych m.in.: pistolety na klej, maszynkę do embossingu. Kreatywną walizeczkę (zestaw do wycinania kształtów)- funkcjonalne i przydatne urządzenie w pracach scrapbookingowych i cardmakingu. Zestaw do nitowania, idealny do dziurkowania: papieru, skóry, plastiku, metalu, kartonu, cienkich płyt wiórowych, akrylu, tkanin, drewna. Dziurkacz do wstążek, dziurkacze do ozdobienia prac. Pulpit z podświetleniem do embossingu- do wytłaczania kartek za pomocą szablonów i dłutka kulkowego. Bindownica, gilotyna Clevercut Maxi(ze wzorkami), gilotyna do formatu A3.Trymer Clevercut- wielofunkcyjne urządzenie do papieru umożliwiające cięcie po linii prostej, falistej a także wykonywania perforacji oraz bigowania kartek. Wycinarka do styropianu, wypalarka.

A także w wiele pomocy dydaktycznych m.in.:

plansza manipulacyjna magnetyczna. Motyl - koło manipulacyjne. Tablica manipulacyjna z lusterkiem - Pszczoły, Kwiaty, Ryby, Koty. Magnetyczne labirynty. Cyfry i kołeczki 1-20 (niekonwencjonalne liczydło wprowadzające pierwsze pojęcie ilości, segregowania oraz operacji na konkretach),tabliczka ze szlaczkami, logiczne sześciiany(zestaw sześciennych kostek w 4 kolorach),sześcian manipulacyjny-

(kolorowe sześciany manipulacyjne z niespodziankami, na każdej ścianie sześcianu kolejna atrakcja usprawniająca motorykę rąk i rozwijająca wyobraźnię). Maximemo z fakturami(zestaw 8 par tabliczek z fakturami różnych materiałów), mozaika XXL oraz „Pierwsze Maxiloloredo”(pod przezroczyste plansze podkładane są karty z wzorami, a kolorowe pionki zaś przyczepiane są jak zatrzaski w odpowiednich otworach).

4.Pracownia ceramiczno- stolarska wyposażona jest m.in. jest w meble a także :w koło garncarskie, tocarki, piec ceramiczny, pochłaniacz oparów, narzędzia i materiały do przeprowadzenia zajęć w pracowni ceramicznej m.in.: formy do odlewów, formy do odlewów w gipsie, glina plastyczna, glina lejna, szkliwa kolorowe oraz drobne narzędzia stolarskie (młotki, gwoździe,) wyrzynarka.

5.Pracownia komputerowa wyposażona jest 5 zestawów komputerowych posiadających stałe łącze internetowe oraz urządzenia takie jak kamera internetowa, słuchawki z mikrofonem, skaner, drukarka, laminarka. Dla potrzeb uczestników, zakupiono trzy nowe programy komputerowe:

-„Niespodzianka „- to program, który pozwala uczestnikowi doskonalić umiejętność obsługi myszki;

-„A-Maze-Ing” - jest programem aktywizującym, dzięki któremu uczestnik rozwija umiejętności obsługi komputera poprzez zabawę, polegającą na przemierzaniu labiryntów. Wykorzystując mysz oraz przyciski uczestnik nabiera wprawy i pewności siebie w obsłudze komputera;

„Kolorowe literki P” – to zbiór zadań wprowadzających uczestnika w świat liter: prezentacje liter, zadania uczące rozpoznawania, kojarzenia pierwszej litery wyrazu, podpisywania obrazków, a także układanki i kolorowanki.

W celu ułatwienia uczestnikom obsługi klawiatury komputerowej zakupiony został nowy sprzęt oraz akcesoria komputerowe:

Klawiatura Clevy – to innowacyjnie zaprojektowana klawiatura, którą wykorzystuje się w nauce pisania i obsługi komputera. Przyjazna kolorystyka zwiększa motywację i zainteresowanie użytkownika.

Ramka Clevy - pozwala położyć ręce na klawiaturze bez ryzyka naciśnięcia przypadkowego klawisza. Uderzenie w klawisz jest wtedy mniej czasochłonne, a wybór klawisza bardziej precyzyjny.

6.Sala terapii ruchowej wyposażona jest m.in. materac do magnetoterapii, materac wibracyjny, rowerki stacjonarne rehabilitacyjne, rowery treningowe poziome, kozetki do masażu, lampa sollux, lampa biopton, ultradźwięki, aquavibron, FROZER, tablica do ćwiczeń manualnych, UGUL z wyposażeniem, podnośnik pionowy rehabilitacyjny, stepery, fitness koń, platformę wibracyjną, piłki fasonki i inny drobny sprzęt służący do ćwiczeń manualnych ręki oraz zajęć sportowych.

7.Gabinet Stymulacji Polisensorycznej.

Gabinet wyposażony jest w kolumnę wodną ze światłowodami, kurtynę ze światłowodami, zestaw do aromaterapii , lampę uv, reflektor uv, zestaw światłowodów, projektor przestrzenny, urządzenie do wytwarzania baniek mydlanych, kule lustrzana, reflektor z tarczami kolorowymi oraz pufy „gruchy”, lampa plazmowa.

Ośrodek posiada łazienkę do przeprowadzania treningów higienicznych, przystosowaną do potrzeb osób poruszających się na wózkach, suszarkę do włosów a także w pralkę automatyczną i suszarki na pranie ,oraz dźwig transportowo-łazienkowy elektryczny. Na jednej z sal terapeutycznych zorganizowano stanowisko do przeprowadzania treningów prasowania, wyposażone w żelazka, deski do prasowania .

Ponadto na wyposażeniu znajduje się sprzęt audiowizualny(telewizor, radioodtwarzacze, wieże) oraz muzyczny (wieże, keyboard, pianino, akordeon, bębny, grzechotki, dzwonki chromatyczne, talerze, wzmacniacz z mikrofonami).

Ośrodek pozbawiony jest barier architektonicznych.

Filia ŚDS w Kuniowie dysponuje jedenastoma salami, służącymi do realizacji zadań wspierająco-aktywizujących :

1.-2. pracownie artystyczne pn.„Cztery pory roku”.

3.Pracownia „Złota jesień”

4.Pracownia kulinarna .

5.Klubo- kawiarenka(jadalnia) .

6.Pracownia krawiecka i rękodzieła artystycznego .

7.Pracownia małej poligrafii.

8.Sala kinezyterapii.

9. Gabinet relaksacji.
10. Gabinet pedagoga, psychologa.
11. Sala ogólna .

1-2. Pracownie artystyczne pn. „Cztery pory roku”, wyposażone są w meble, stoły, regały, krzesła, wypalarkę, piłę uciosową, wiertarkę, opalarkę, imadło, szlifierkę, maszynkę do cięcia styropianu, wyrzynarkę, maszynki elektryczne do podgrzewania parafiny, pistolety do kleju na gorąco, lutownice, maszynka do szlifowania szkła, pilarka i materiały służące do realizacji zajęć, ploter.

3. Pracownia „Złota jesień” wyposażona jest w stół, ławę, fotele, krzesła z podpórkami, drewniany fotel bujany, telewizor podłączony do Internetu.

4. Sala kinezyterapii wyposażona jest w : atlas, rowerki stacjonarne i drobny sprzęt sportowy, fitness koń . parawan bambusowy pięcioskrzydłowy, stół rehabilitacyjny trzyczęściowy, pilot nożny, rotor do ćwiczeń kończyn dolnych, rotor do ćwiczeń kończyn górnych, drabinka rehabilitacyjna z okuciami, kabina do ćwiczeń , zawieszki, UGUL, materac trzyczęściowy, taboret, lampa antydepresyjna, lampa na podczerwień, tablica do ćwiczeń manualnych dłoni, przyrząd do ćwiczeń stawu skokowego, lustro korekcyjne, podnośnik pionowy rehabilitacyjny.

5. Pracownią kulinarną – wyposażona jest w kuchenkę elektryczną, lodówkę, zmywarkę, meble, stół, krzesła, garnki, talerze, kubki, sztucce i inne narzędzia i sprzęty służące do realizacji zajęć.

6. Klubo- kawiarenka (jadalnia) - wyposażona jest w stoły, krzesła, kredens, telewizor.

7. Gabinet relaksacji wyposażony jest w radioodtworacz, kolumnę wodną, emiter zapachów, tapczan, węże świetlne.

8. Gabinet pedagoga, psychologa wyposażony jest : w biurko, stół, krzesła, szafy, laptopy, urządzenie do EEG Biofeedback.

9. Pracownia krawiecka i rękodzieła artystycznego wyposażona jest w stół, krzesła, szafki z szufladami, maszyny do szycia, owerloki i materiały potrzebne do realizacji zajęć.

10. Pracownia małej poligrafii_ wyposażona jest w 5 komputerów stacjonarnych, drukarkę kolorową do sublimacji ,drukarkę laserową z funkcją skanowania, drukarkę atramentowa z funkcją skanowania, prasę do tkanin, dwie prasy do kubków, gilotynę do papieru oraz materiały potrzebne do realizacji zajęć.

11. Sala ogólna wyposażona jest w stoły, fotele i krzesła.

Ponadto ośrodek posiada:

-pomieszczenie do przeprowadzania treningu prania i prasowania, które wyposażone są w pralkę, suszarkę na pranie, żelazka, deski do prasowania,

-kąciok do czytania prasy wyposażony w wersalkę, fotele, stolik ,regały, lampę stojącą.

-łazienkę do przeprowadzania treningów higienicznych, przystosowaną dla potrzeb osób poruszających się na wózkach, wyposażoną w niezbędny sprzęt w tym dźwig transportowo-łazienkowy elektryczny oraz suszarkę do włosów.

Ośrodek pozbawiony jest barier architektonicznych.

ŚDS jest jednostką organizacyjną gminy Kluczbork, świadczy usługi na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi z terenu powiatu kluczborskiego zgodnie z podpisanymi porozumieniami przez Burmistrza Kluczborka z Burmistrzami/Wójtem gmin ościennych. Gmina Wołczyn i Gmina Buczyna zapewnia uczestnikom dowóz na zajęcia. Natomiast osoby zamieszkałe na terenie gminy Kluczbork, dowożone są busami, będącymi na wyposażeniu ŚDS, oraz busami(w tym busami z windą) będącymi na wyposażeniu Administracji Oświaty w Kluczborku. Koszt dowozu uczestników na zajęcia z terenu gminy Kluczbork pokrywany jest z budżetu gminy.

V. DODATKOWE PRZEDSIĘWZIĘCIA PROWADZONE W RAMACH WSPÓŁPRACY

1. Organizacja, wsparcie i pomoc w samodzielnym funkcjonowaniu w mieszkaniu chronionym, prowadzonym przez ŚDS.

2. Integracja, współpraca, wymiana doświadczeń z placówkami, organizacjami o podobnym charakterze działalności: na szczeblu wojewódzkim, ogólnopolskim i międzynarodowym

3. Promocja aktywności twórczej osób niepełnosprawnych – organizacja „Festiwalu Niezwykłości”.

VI. MONITORING I EWALUACJA

1. Dla osiągnięcia wyznaczonych celów powołany jest zespół wspierająco – aktywizujący, który opracowuje indywidualny plan postępowania wspierająco- aktywizującego w porozumieniu z uczestnikiem lub jego opiekunem. W planie określony jest rodzaj i zakres zajęć dla uczestnika, dostosowanych do jego potrzeb oraz możliwości psychofizycznych. Określenie planu dla uczestnika nowoprzyjętego poprzedzone jest trzymiesięcznym okresem wstępnym niezbędnym dla oceny możliwości psychofizycznych uczestnika.
2. Zespół wspierająco - aktywizujący zbiera się w zależności od potrzeb, jednak co najmniej raz na 6 miesięcy, celem analizowania przebiegu procesu wspierająco-aktywizacyjnego uczestników i ewentualnej jego modyfikacji . Zespół sprawdza, czy przyjęte metody i formy są stosowane i czy proces przebiega bez zakłóceń.
3. Dwa razy w roku Zespół ocenia w formie ewaluacji, czy u uczestnika w wyniku realizacji indywidualnego planu postępowania wspierająco – aktywizującego nastąpiła zmiana i w jakich obszarach. Z ewaluacją roczną zapoznają się uczestnicy i ich opiekunowie

VII. PRZYJĘTE KIERUNKI DALSZEGO ROZWOJU

1. Szkolenie kadry zatrudnionej w ŚDS, w celu podnoszenia kwalifikacji i zwiększenia umiejętności pracy z osobami z zaburzeniami psychicznymi.
2. Aktywna współpraca ze środowiskiem lokalnym, ponadlokalnym poprzez udział bądź organizowanie imprez promujących aktywność osób niepełnosprawnych.

Sporządziła:

Kluczbork 07.12.2017

.....
(miejsowość, data i podpis)

Uzgodniono z Wojewodą Opolskim

.....
(miejsowość, data i podpis)

Zatwierdził/a jednostka prowadząca

.....
(miejsowość, data i podpis)

Typ C

dla osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych,

I. ZAŁOŻENIA OGÓLNE

Stworzenie społecznego wsparcia dla osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych, które mają poważne trudności w życiu codziennym i wymagają zorganizowanej pomocy niezbędnej do życia w środowisku rodzinnym i społecznym.

II. CELE DZIAŁALNOŚCI

Celem działalności jest :

1. Zapobieganie izolacji społecznej osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych, poprzez stwarzanie warunków sprzyjających integracji społecznej.

2. Usamodzielnianie uczestników przy ich aktywnym udziale poprzez uczenie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia, zwłaszcza kształtowanie umiejętności zaspakajania podstawowych potrzeb życiowych i umiejętności społecznego funkcjonowania, motywowanie do aktywności zawodowej, leczenia i rehabilitacji.

3. W przypadku uczestników z otępieniem - podtrzymywanie umiejętności niezbędnych do w miarę możliwości samodzielnego funkcjonowania w życiu codziennym, zwłaszcza podtrzymywania umiejętności zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych i umiejętności społecznego funkcjonowania, motywowanie do aktywności, leczenia i rehabilitacji.

III. FORMY DZIAŁALNOŚCI

Dla osiągnięcia wyznaczonych celów, prowadzone jest postępowanie wspierająco –aktywizujące polegające na indywidualnych lub zespołowych treningach oraz innych formach zajęć, które oparte są na elastycznym, dostosowanym do potrzeb psychofizycznych uczestnika, planach. Plany te akceptowane są przez uczestnika bądź jego opiekuna.

W realizacji celów pracownicy współpracują z rodzinami, opiekunami i innymi osobami bliskimi uczestników.

Postępowanie wspierająco- aktywizujące obejmuje następujące obszary działania:

I. FUNKCJONOWANIE W CODZIENNYM ŻYCIU

Prowadzone są treningi, których celem jest kształtowanie i doskonalenie u osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych, a w przypadku osób z otępieniem - podtrzymywanie, umiejętności niezbędnych do funkcjonowania w życiu codziennym.

Prowadzone są:

1. Treningi samoobsługi: samodzielnego jedzenia, mycia rąk, ubierania się , zgłaszania i załatwiania potrzeb fizjologicznych;
2. Trening kulinarny (prowadzony w pracowni kulinarnej);
3. Trening prania;
4. Trening prasowania;
5. Trening budżetowy;
6. Trening higieniczny;
7. Trening przyszywania guzików i reperacji odzieży;
8. Trening gospodarczo-techniczny.

II. KOMUNIKACJA, UMIEJĘTNOŚCI INTERPERSONALNE I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW

Prowadzone są działania w celu wdrażania do prawidłowej komunikacji interpersonalnej zarówno werbalnej jak i niewerbalnej z zachowaniem norm społecznych. Ponadto treningi umiejętności interpersonalnych i rozwiązywania problemów dotyczą wszystkich możliwych, celowych działań związanych z kontaktem z drugą osobą czy grupą.

1. Nauka umiejętności utrzymywania pozytywnych relacji uczestnika ze współuczestnikami zajęć, pracownikami osobami bliskimi, innymi osobami ,
2. Nauka przestrzegania norm zachowań społecznych.
3. Nauka bądź podtrzymywanie prawidłowo ukształtowanej umiejętności nawiązywania i prowadzenia rozmowy, używania form grzecznościowych.
4. Nauka wyrażania emocji, radzenia sobie z negatywnymi emocjami i zachowaniami trudnymi.
5. Nauka zachowań asertywnych.
6. Nauka prowadzenia rozmów telefonicznych.
7. Zajęcia z elementami socjoterapii.

III. TRENINGI UMIEJĘTNOŚCI SPĘDZANIA CZASU WOLNEGO

Trening ten obejmuje działania zmierzające do podtrzymania bądź poszukiwania, wyuczenia i rozwijania potrzeb konstruktywnego spędzania czasu wolnego m.in. poprzez:

1. Rozwijanie zainteresowań wybranymi audycjami radiowymi, telewizyjnymi i filmami.
2. Rozwijanie zainteresowań literaturą w tym oddziaływania terapeutyczne.
3. Rozwijanie umiejętności korzystania z form spędzania czasu wolnego takich jak; turystyka, działalność rekreacyjna - uwrażliwianie na piękno i walory otaczającej nas przyrody, kształtowanie postawy szacunku do dóbr kultury ,
4. Udział w konkursach, imprezach integracyjnych, rekreacyjno- towarzyskich, okolicznościowych.
5. Udział w spotkaniach kulturalnych.
6. Zachęcanie do wypoczynku czynnego intelektualnie – gry planszowe, gry towarzyskie, kalambury, krzyżówki, quizy.
7. Zachęcanie do aktywności artystycznej poprzez: udział w zajęciach teatralnych; zajęciach muzyczno-tanecznych.
8. Organizacja zajęć sportowych i rekreacyjnych .
9. Organizacja zajęć w pracowni komputerowej: nauka obsługi sprzętu komputerowego, nauka korzystania z Internetu, nauka wyszukiwania potrzebnych informacji, utrzymywanie kontaktów przez Internet, korzystania z profilów społecznych.
10. Naukę relaksacji i odpoczynku .
11. Zajęcia edukacyjne .

IV. TERAPIA ZAJĘCIOWA

Zadaniem terapii zajęciowej jest odbudowanie i podniesienie własnej wartości. Odbudowanie zdolności i umiejętności wcześniej posiadanych i w różnym stopniu utraconych. Wyzwolenie i opanowanie nowych umiejętności pozwalających na samorealizację i akceptację własnej niepełnosprawności. Nabycie umiejętności przygotowujących do podjęcia pracy.

Terapia prowadzona jest w pracowniach:

1. Pracownia krawiecka i rękodzieła artystycznego,
2. Pracownia plastyczna,
3. Pracownia plastyczno – rzemieślnicza,
4. Pracownia ceramiczno- stolarska,
5. Trzech pracowniach artystycznych: dwóch pn. „Cztery pory roku,” i jednej pn. „Złota Jesień”
6. Pracownia małej poligrafii,

V. EDUKACJA ZDROWOTNA

W oddziaływaniach skierowanych do osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych, wykształca się potrzebę systematycznego leczenia specjalistycznego, które pozwolą uczestnikom pozostać w środowisku zamieszkania. Prowadzona jest:

1. Praca nad samodyscypliną związaną z przyjmowaniem systematycznie leków.
2. Uświadamianie potrzeby kontaktu z lekarzem specjalistą.
3. Wzbudzanie świadomości konieczności zażywania leków, bez względu na stan samopoczucia.
4. Uwzględnienie i pilnowanie terminów wizyt u lekarza, pomoc w zakupie leków, pomoc w dotarciu do jednostek ochrony zdrowia.
5. Rozwijanie w uczestnikach potrzeby systematycznego leczenia somatycznego.
6. Rozwijanie w uczestnikach potrzeby przeprowadzania badań profilaktycznych.
7. Nauka reagowania w sytuacjach zagrażających życiu.
8. Nauka rozpoznawania objawów choroby, wpajanie konieczności bezzwłocznego zgłoszenia się do terapeutów, lub bezpośrednio do specjalisty.

VI. PORADNICTWO PSYCHOLOGICZNE

Obejmuje:

1. Pełną diagnozę psychiczną
2. Diagnozę funkcjonalną, czyli ocenę możliwości rozwojowych oraz potrzeb emocjonalno-społecznych oparta na testach psychologicznych, wywiadzie i obserwacji klinicznej
3. Wsparcie psychologiczne, również w domu uczestnika (w sytuacjach kryzysowych).
4. Wariant terapii poznawczo-behawioralnej- trening matapoznawczy.
5. Warsztaty edukacyjne dla rodziców i opiekunów osób niepełnosprawnych.

VII. TERAPIA RUCHOWA

W ramach terapii ruchowej prowadzone są zajęcia grupowe i indywidualne oraz zabiegi:

1. W zakresie fizjoterapii:
  - a. kinezyterapia (gimnastyka ogólnorozwojowa ,ćwiczenia na przyrządach i w UGUL. ćwiczenia z elementami Integracji Sensorycznej, zajęcia sportowe, na boiskach),
  - b. zabiegi fizykoterapeutyczne (magnetoterapia, światłoterapia, ultradźwięki ,bioptron)
  - c. masaże: wibracyjny i aquavibron.
2. Terapia ręki.
3. Organizacja działań profilaktycznych ,zajęć sportowych i relaksacyjnych.

VIII. ZAJĘCIA EDUKACYJNO-POZNAWCZE

W ramach zajęć edukacyjno-poznawczych prowadzone są zajęcia grupowe i indywidualne i obejmują:

1. Stymulację polisensoryczną – zajęcia prowadzone metodą „Porannego kręgu”.
Głównym celem zajęć jest poznanie otaczającego świata za pomocą wszystkich zmysłów.
Doświadczenie zmysłami :wzroku, dotyku, węchu, słuchu, wzrokowymi , słuchowymi, pozwoli na stworzenie globalnego, wielozmysłowego obrazu siebie i otaczającego go świata. Wykorzystanie naturalnych pomocy dydaktycznych – zaczerpniętych ze świata natury – dodatkowo pozwala na aktywne (odmiennie dla każdej pory roku) poznanie niejednokrotnie trudnych i niezrozumiałych zjawisk atmosferycznych, zaistniałych w faunie i florze .

2. Zajęcia edukacyjno-poznawcze

-Ćwiczenia stymulujące funkcje językowe i inne procesy poznawcze – celem jest zmniejszenie bariery komunikacyjnej oraz kształtowanie, podtrzymywanie wiedzy na temat otaczającego nas świata. Celem jest również poprawa przetwarzania informacji (poprawa pracy neuroprzebieżników), zwiększenie koncentracji uwagi oraz umiejętności zapamiętywania informacji. Ćwiczenie czytania, liczenia, orientacji w czasie.

- Stymulacja wertykalna – jest to stymulacja układu przedsionkowego (zmysłu równowagi). Celem jest utrzymanie prawidłowego napięcia mięśniowego oraz utrzymanie prawidłowej postawy ciała, a także zwiększenie koordynacji własnego ciała i poczucie bezpieczeństwa grawitacyjnego.

- Terapia reminiscencyjna – jest to terapia poprzez wspomnienia czy refleksje. Celem jest poprawa pamięci.

- Terapia EEG Biofeedback –głównym celem terapii jest uzyskanie poprawy w codziennym funkcjonowaniu uczestników.

Terapia Biofeedback prowadzi do poprawy pracy mózgu, co skutkuje ogólną poprawą funkcjonowania organizmu ludzkiego. Pozytywnie wpływa m.in. na: procesy poznawcze (minimalizuje dysfunkcje poznawcze) oraz procesy regulacyjne organizmu, funkcjonowanie w warunkach stresu – zwiększa odporność psychiczną, redukując negatywny wpływ czynników stresogennych co sprzyja efektywnemu działaniu w życiu codziennym. Ponadto poprawia sprawność intelektualną poprzez wzrost efektywności w pracy, zwiększa zdolność zapamiętywania i koncentracji, reguluje funkcjonowanie emocjonalne poprzez wyciszenie nadmiernych emocji. Pomaga także w radzeniu sobie z trudnymi sytuacjami oraz ze stanami lękowymi. Po kilku sesjach mózg asymiluje nowe połączenia. Kolejne sesje pozwalają na utrwalenie nowo nabytych „umiejętności” oraz na automatycznie zachodzenie całego procesu.

IX. POMOC W ZAŁATWIANIU SPRAW URZĘDOWYCH

X. WSPÓŁPRACA Z RODZINĄ

1. Współpraca z rodzicami/ opiekunami w celu omówienia potrzeb, stopnia realizacji oraz efektów postępowania wspierająco aktywizującego uczestnika.

2. Organizowanie warsztatów, szkoleń, spotkań, których celem jest lepsze zrozumienie niepełnosprawności swojego dziecka, wychowanka, członka rodziny.

3. Zachęcanie rodziców/opiekunów do systematycznego udziału w grupie samopomocy.

4. Zachęcanie do udziału w zebraniach, imprezach okolicznościowych i integracyjnych.

XI. POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWUJĄCE DO PODJĘCIA ZATRUDNIENIA.

XII. POMOC I WSPARCIE W MIESZKANIU CHRONIONYM.

IV. ZASOBY KADROWE I RZECZOWE

Do realizacji zadań w ŚDS zatrudniony jest zespół wykwalifikowanych pracowników w składzie:
Dyrektor Środowiskowego Domu Samopomocy, pracownicy działu rehabilitacji społecznej i ruchowej

(terapeuci, pracownik socjalny, psycholog, fizjoterapeuci), główna księgowa, starszy referent, administrator (ABI).

Wspomagają ich pracownicy obsługi – pokojowa, kierowca, robotnik do pracy lekkiej(pracownik gospodarczy).

Nad prawidłową realizacją planów wspierająco- aktywizujących czuwa zespół wspierająco-aktywizujący, składający się z dyrektora, psychologa, pracowników działu rehabilitacji społecznej i ruchowej.

Kadra posiada odpowiednie kwalifikacje i umiejętności pracy z osobą z zaburzeniami psychicznymi, systematycznie też podnosi swe kwalifikacje, uczestnicząc w szkoleniach i kursach.

Zatrudnienie -etaty:

Terapeuci – 12 ³/₈

Terapeuci-fizjoterapeuci –2 etaty

Pracownik socjalny -1etat

Psycholog – 1/2etatu

Opiekun 2 ¹/₂ etaty

Główna księgowa –1etat

Starszy referent – 1etat

Administrator (administrator bezpieczeństwa informatycznego)¹/₈

Pracownicy obsługi (pokojowa) 1,5 etatu

Dyrektor 1 etat

Środowiskowy Dom Samopomocy w Kluczborku z Filią w Kuniowie posiada dwa odrębne budynki, w których ogółem , wsparciem objętych jest 85osób.

Poszczególne pomieszczenia i pracownie w ŚDS w Kluczborku i Filii w Kuniowie wyposażone są w sprzęty służące realizacji zadań wspierająco- aktywizujących.

ŚDS w Kluczborku dysponuje siedmioma salami służącymi do realizacji zadań wspierająco-aktywizujących tj.

1.Pracownię kulinarną

2.Pracownię plastyczną.

3.Pracownię plastyczno – rzemieślniczą.

4.Pracownię ceramiczno- stolarską.

5.Pracownię komputerową.

6. Salę terapii ruchowej

7. Gabinet stymulacji polisensorycznej

Wszystkie sale wyposażone są w odpowiednie sprzęty, narzędzia, materiały.

1.Pracownia kulinarna wyposażona jest w jest w meble kuchenne, stoły, krzesła,2 kuchenki elektryczne z płytą ceramiczną i z piekarnikiem, okapy, zmywarę, 2 lodówki, mikrofalówkę, toster, ekspres do parzenia kawy, miksery, robot kuchenny, garnki, naczynia kuchenne, blachy do pieczenia, wagę kuchenną, maszynkę do mielenia mięsa typu ‘Wilk’, krajalnicę do warzyw, naświetlacz do jaj szufladowy, obieraczka do ziemniaków, drobny sprzęt kuchenny; patelnie, noże, miski, durszlaki, oraz kubki, talerze, sztućce.

2 i 3.Pracownie: plastyczna oraz plastyczno-rzemieślnicza wyposażone są w meble a także narzędzia potrzebne do przeprowadzenia zajęć terapeutycznych m.in.: pistolety na klej, maszynkę do embossingu. Kreatywną walizeczkę (zestaw do wycinania kształtów)- funkcjonalne i przydatne urządzenie w pracach scrapbookingowych i cardmakingu. Zestaw do nitowania, idealny do dziurkowania: papieru, skóry, plastiku, metalu, kartonu, cienkich płyt wiórowych, akrylu, tkanin, drewna. Dziurkacz do wstążek, dziurkacze do ozdobienia prac. Pulpit z podświetleniem do embossingu- do wytłaczania kartek za pomocą szablonów i dłutka kulkowego. Bindownica, gilotyna Clevercut Maxi(ze wzorkami), gilotyna do formatu A3.Trymer Clevercut- wielofunkcyjne urządzenie do papieru umożliwiające cięcie po linii prostej, falistej a także wykonywania perforacji oraz bigowania kartek. Wycinarka do styropianu, wypalarka.

A także w wiele pomocy dydaktycznych m.in.:

plansza manipulacyjna magnetyczna. Motyl - koło manipulacyjne. Tablica manipulacyjna z lusterkiem - Pszczoły, Kwiaty, Ryby, Koty. Magnetyczne labirynty. Cyfry i kołeczki 1-20 (niekonwencjonalne liczydło wprowadzające pierwsze pojęcie ilości, segregowania oraz operacji na konkretach),tabliczka ze szlaczkami, logiczne sześciiany(zestaw sześciennych kostek w 4 kolorach),sześcian manipulacyjny-

(kolorowe sześciany manipulacyjne z niespodziankami, na każdej ścianie sześcianu kolejna atrakcja usprawniająca motorykę rąk i rozwijająca wyobraźnię). Maximemo z fakturami(zestaw 8 par tabliczek z fakturami różnych materiałów), mozaika XXL oraz „Pierwsze Maxiloloredo”(pod przezroczyste plansze podkładane są karty z wzorami, a kolorowe pionki zaś przyczepiane są jak zatrzaski w odpowiednich otworach).

4.Pracownia ceramiczno- stolarska wyposażona jest m.in. jest w meble a także :w koło garncarskie, tocarki, piec ceramiczny, pochłaniacz oparów, narzędzia i materiały do przeprowadzenia zajęć w pracowni ceramicznej m.in.: formy do odlewów, formy do odlewów w gipsie, glina plastyczna, glina lejna, szkliwa kolorowe oraz drobne narzędzia stolarskie (młotki, gwoździe,) wyrzynarka.

5.Pracownia komputerowa wyposażona jest 5 zestawów komputerowych posiadających stałe łącze internetowe oraz urządzenia takie jak kamera internetowa, słuchawki z mikrofonem, skaner, drukarka, laminarka. Dla potrzeb uczestników, zakupiono trzy nowe programy komputerowe:

-„Niespodzianka „- to program, który pozwala uczestnikowi doskonalić umiejętność obsługi myszki;

-„A-Maze-Ing” - jest programem aktywizującym, dzięki któremu uczestnik rozwija umiejętności obsługi komputera poprzez zabawę, polegającą na przemierzaniu labiryntów. Wykorzystując mysz oraz przyciski uczestnik nabiera wprawy i pewności siebie w obsłudze komputera;

„Kolorowe literki P” – to zbiór zadań wprowadzających uczestnika w świat liter: prezentacje liter, zadania uczące rozpoznawania, kojarzenia pierwszej litery wyrazu, podpisywania obrazków, a także układanki i kolorowanki.

W celu ułatwienia uczestnikom obsługi klawiatury komputerowej zakupiony został nowy sprzęt oraz akcesoria komputerowe:

Klawiatura Clevy – to innowacyjnie zaprojektowana klawiatura, którą wykorzystuje się w nauce pisania i obsługi komputera. Przyjazna kolorystyka zwiększa motywację i zainteresowanie użytkownika.

Ramka Clevy - pozwala położyć ręce na klawiaturze bez ryzyka naciśnięcia przypadkowego klawisza. Uderzenie w klawisz jest wtedy mniej czasochłonne, a wybór klawisza bardziej precyzyjny.

6.Sala terapii ruchowej wyposażona jest m.in. materac do magnetoterapii, materac wibracyjny, rowerki stacjonarne rehabilitacyjne, rowery treningowe poziome, kozetki do masażu, lampa sollux, lampa biopton, ultradźwięki, aquavibron, FROZER, tablica do ćwiczeń manualnych, UGUL z wyposażeniem, podnośnik pionowy rehabilitacyjny, stepery, fitness koń, platformę wibracyjną, piłki fasonki i inny drobny sprzęt służący do ćwiczeń manualnych ręki oraz zajęć sportowych.

7.Gabinet Stymulacji Polisensorycznej.

Gabinet wyposażony jest w kolumnę wodną ze światłowodami, kurtynę ze światłowodami, zestaw do aromaterapii , lampę uv, reflektor uv, zestaw światłowodów, projektor przestrzenny, urządzenie do wytwarzania baniek mydlanych, kule lustrzana, reflektor z tarczami kolorowymi oraz pufy „gruchy”, lampa plazmowa.

Ośrodek posiada łazienkę do przeprowadzania treningów higienicznych, przystosowaną do potrzeb osób poruszających się na wózkach, suszarkę do włosów a także w pralkę automatyczną i suszarki na pranie ,oraz dźwig transportowo-łazienkowy elektryczny. Na jednej z sal terapeutycznych zorganizowano stanowisko do przeprowadzania treningów prasowania, wyposażone w żelazka, deski do prasowania .

Ponadto na wyposażeniu znajduje się sprzęt audiowizualny(telewizor, radioodtwarzacze, wieże) oraz muzyczny (wieże, keyboard, pianino, akordeon, bębny, grzechotki, dzwonki chromatyczne, talerze, wzmacniacz z mikrofonami).

Ośrodek pozbawiony jest barier architektonicznych.

Filia ŚDS w Kuniowie dysponuje jedenastoma salami, służącymi do realizacji zadań wspierająco-aktywizujących :

1.-2. pracownie artystyczne pn.„Cztery pory roku”.

3.Pracownia „Złota jesień”

4.Pracownia kulinarna .

5.Klubo- kawiarenka(jadalnia) .

6.Pracownia krawiecka i rękodzieła artystycznego .

7.Pracownia małej poligrafii.

8.Sala kinezyterapii.

9. Gabinet relaksacji.
10. Gabinet pedagoga, psychologa.
11. Sala ogólna .

1-2. Pracownie artystyczne pn. „Cztery pory roku”, wyposażone są w meble, stoły, regały, krzesła, wypalarkę, piłę uciosową, wiertarkę, opalarkę, imadło, szlifierkę, maszynkę do cięcia styropianu, wyrzynarkę, maszynki elektryczne do podgrzewania parafiny, pistolety do kleju na gorąco, lutownice, maszynka do szlifowania szkła, pilarka i materiały służące do realizacji zajęć, ploter.

3. Pracownia „Złota jesień” wyposażona jest w stół, ławę, fotele, krzesła z podpórkami, drewniany fotel bujany, telewizor podłączony do Internetu.

4. Sala kinezyterapii wyposażona jest w : atlas, rowerki stacjonarne i drobny sprzęt sportowy, fitness koń . parawan bambusowy pięcioskrzydłowy, stół rehabilitacyjny trzyczęściowy, pilot nożny, rotor do ćwiczeń kończyn dolnych, rotor do ćwiczeń kończyn górnych, drabinka rehabilitacyjna z okuciami, kabina do ćwiczeń , zawieszki, UGUL, materac trzyczęściowy, taboret, lampa antydepresyjna, lampa na podczerwień, tablica do ćwiczeń manualnych dłoni, przyrząd do ćwiczeń stawu skokowego, lustro korekcyjne, podnośnik pionowy rehabilitacyjny.

5. Pracownią kulinarną – wyposażona jest w kuchenkę elektryczną, lodówkę, zmywarkę, meble, stół, krzesła, garnki, talerze, kubki, sztucce i inne narzędzia i sprzęty służące do realizacji zajęć.

6. Klubo- kawiarenka (jadalnia) - wyposażona jest w stoły, krzesła, kredens, telewizor.

7. Gabinet relaksacji wyposażony jest w radioodtworacz, kolumnę wodną, emiter zapachów, tapczan, węże świetlne.

8. Gabinet pedagoga, psychologa wyposażony jest : w biurko, stół, krzesła, szafy, laptopy, urządzenie do EEG Biofeedback.

9. Pracownia krawiecka i rękodzieła artystycznego wyposażona jest w stół, krzesła, szafki z szufladami, maszyny do szycia, owerloki i materiały potrzebne do realizacji zajęć.

10. Pracownia małej poligrafii_ wyposażona jest w 5 komputerów stacjonarnych, drukarkę kolorową do sublimacji ,drukarkę laserową z funkcją skanowania, drukarkę atramentowa z funkcją skanowania, prasę do tkanin, dwie prasy do kubków, gilotynę do papieru oraz materiały potrzebne do realizacji zajęć.

11. Sala ogólna wyposażona jest w stoły, fotele i krzesła.

Ponadto ośrodek posiada:

-pomieszczenie do przeprowadzania treningu prania i prasowania, które wyposażone są w pralkę, suszarkę na pranie, żelazka, deski do prasowania,

-kąciok do czytania prasy wyposażony w wersalkę, fotele, stolik ,regały, lampę stojącą.

-łazienkę do przeprowadzania treningów higienicznych, przystosowaną dla potrzeb osób poruszających się na wózkach, wyposażoną w niezbędny sprzęt w tym dźwig transportowo-łazienkowy elektryczny oraz suszarkę do włosów.

Ośrodek pozbawiony jest barier architektonicznych.

ŚDS jest jednostką organizacyjną gminy Kluczbork, świadczy usługi na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi z terenu powiatu kluczborskiego zgodnie z podpisanymi porozumieniami przez Burmistrza Kluczborka z Burmistrzami/Wójtem gmin ościennych. Gmina Wołczyn i Gmina Buczyna zapewnia uczestnikom dowóz na zajęcia. Natomiast osoby zamieszkałe na terenie gminy Kluczbork, dowożone są busami, będącymi na wyposażeniu ŚDS, oraz busami(w tym busami z windą) będącymi na wyposażeniu Administracji Oświaty w Kluczborku. Koszt dowozu uczestników na zajęcia z terenu gminy Kluczbork pokrywany jest z budżetu gminy.

V. DODATKOWE PRZEDSIĘWZIĘCIA PROWADZONE W RAMACH WSPÓŁPRACY

1. Organizacja, wsparcie i pomoc w samodzielnym funkcjonowaniu w mieszkaniu chronionym, prowadzonym przez ŚDS.

2. Integracja, współpraca, wymiana doświadczeń z placówkami, organizacjami o podobnym charakterze działalności: na szczeblu wojewódzkim, ogólnopolskim i międzynarodowym
3. Promocja aktywności twórczej osób niepełnosprawnych – organizacja „Festiwalu Niezwykłości”.

VI. MONITORING I EWALUACJA

1. Dla osiągnięcia wyznaczonych celów powołany jest zespół wspierający – aktywizujący, który opracowuje indywidualny plan postępowania wspierająco-aktywizującego w porozumieniu z uczestnikiem lub jego opiekunem. W planie określony jest rodzaj i zakres zajęć dla uczestnika, dostosowanych do jego potrzeb oraz możliwości psychofizycznych. Określenie planu dla uczestnika nowoprzyjętego poprzedzone jest trzymiesięcznym okresem wstępnym niezbędnym dla oceny możliwości psychofizycznych uczestnika.
2. Zespół wspierająco - aktywizujący zbiera się w zależności od potrzeb, jednak co najmniej raz na 6 miesięcy, celem analizowania przebiegu procesu wspierająco-aktywizacyjnego uczestników i ewentualnej jego modyfikacji. Zespół sprawdza, czy przyjęte metody i formy są stosowane i czy proces przebiega bez zakłóceń.
3. Dwa razy w roku Zespół ocenia w formie ewaluacji, czy u uczestnika w wyniku realizacji indywidualnego planu postępowania wspierająco – aktywizującego nastąpiła zmiana i w jakich obszarach. Z ewaluacją roczną zapoznają się uczestnicy i ich opiekunowie

VII. PRZYJĘTE KIERUNKI DALSZEGO ROZWOJU

1. Szkolenie kadry zatrudnionej w ŚDS, w celu podnoszenia kwalifikacji i zwiększenia umiejętności pracy z osobami z zaburzeniami psychicznymi.
2. Aktywna współpraca ze środowiskiem lokalnym, ponadlokalnym poprzez udział bądź organizowanie imprez promujących aktywność osób niepełnosprawnych.

Sporządziła:

Kluczbork 07.12.2017

.....
(miejsowość, data i podpis)

Uzgodniono z Wojewodą Opolskim

.....
(miejsowość, data i podpis)

Zatwierdził/a jednostka prowadząca

.....
(miejsowość, data i podpis)